

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 18 · 22. november
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 22. november 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 18):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Fra representanten Knut Arild Hareide foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjon i dagene 15. og 16. november ble endret til sykepermisjon i samme tidsrom.

– Denne meddelelse tas til etterretning.

Representantene Ingunn Foss, Gisle Meininger *Saudland*, Åsmund Aukrust, Knut Arild Hareide, Heidi Nordby Lunde, Ola Elvestuen, Lars Haltbrekken, Svein Roald Hansen og Ole André Myhrvold, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Nordland fylke: Kjell-Idar Juvik og Kari Anne Bøkestad Andreassen

For Oslo: Zaineb Al-Samarai

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Ingalill Olsen fra og med 22. november og inntil videre.
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Per Olaf Lundteigen i dagene 23. og 24. november for å delta i møte i EFTA-parlamentarisk komiteen i Genève

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
 - For Buskerud fylke: Sigrid Simensen *Ilsoy* 23. november.
 - For Finnmark fylke: Steinar Karlstrøm fra 22. november og inntil videre.

Presidenten: Steinar Karlstrøm er til stede og vil ta sete.

Statsråd Jon Georg Dale overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat for 23. november).

Sak nr. 1 [10:01:59]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Vidar Helgesen, Linda C. Hofstad Helleland og Jon Georg Dale vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Anette Trettebergstuen.

Anette Trettebergstuen (A) [10:02:29]: Jeg vil stille et spørsmål til kulturministeren.

Noe av det aller fineste med samfunnet vårt er de hundretusener av folk over hele landet som står på, som er ildsjeler, som bruker av sin tid, sine ressurser, som står på for saker de brenner for, for å hjelpe andre og for å skape gode lokalsamfunn. Vi er helt avhengig av de frivillige og de små og store organisasjonene som de jobber for, over hele landet. Statsråden er frivillighetsminister, og hun sa da hun gikk på som kulturminister og frivillighetsminister, at det å styrke frivilligheten var en prioritet for henne.

Siden da har vi bare sett brutte løfter og reduserte ambisjoner. Det er store kutt til organisasjoner som stiller opp for dem som trenger det mest, i budsjettet i år igjen, avkorting i momskompensasjonsordningen, og det hele er ekstra smålig når vi samtidig vet at regjeringen tar seg råd til ekstra skatteutt i milliardklassen til dem som har mest i samfunnet. Det er ikke rart at dette skaper stor frustrasjon ute blant frivillige folk og de organisasjonene som nå frykter for å stå foran kutt i neste års budsjett.

Er frivillighetsministeren stolt av statsbudsjettet for frivilligheten?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:03:54]: Det jeg er stolt over, er først og fremst den fantastiske frivilligheten vi har i Norge. Den er viktig for den enkelte, men den er også viktig for oss som samfunn. Det at vi har tillit til hverandre, og at frivilligheten er med og bygger gode lokalsamfunn, er helt avgjørende.

Så er jeg stolt over det regjeringen har fått til. Vi har økt momskompensasjonen med over 400 mill. kr den siste perioden. Nå er momskompensasjonen på 1,35 mrd. kr. Vi har endret arveloven, slik at herreløs arv i stedet for å gå rett i det store sluket nå går direkte til særlig barne- og ungdomsorganisasjoner. Det er over 20 mill. kr til dem. Vi har endret fordelingen av tippe-midlene, slik at flere frivillige organisasjoner får glede av dem, og vi øker grasrotandelen. Det er store økonomiske løft som går direkte til frivilligheten.

Som frivillighetsminister er jeg opptatt av at vi skal ha gode rammebetingelser, at det skal være enkelt å drive frivilligheten, at det skal være enkelt å være frivillig, og derfor mener jeg at i løpet av de siste fire årene har frivilligheten på mange områder fått det enklere. De har fått økte bevilgninger.

Så er jeg veldig glad for at regjeringen har besluttet å gå i gang med en ny frivillighetsmelding – den første

meldingen om frivillighet på ti år – der vi skal legge til rette for gode rammevilkår og et godt utgangspunkt for at frivilligheten også for fremtiden skal få gode kår, for vi ser at rekrutteringen til frivilligheten skjer på andre måter. Folk ønsker å være frivillig på andre måter enn før, og det ønsker regjeringen å legge til rette for, slik at vi får en fortsatt sterk frivillighet i samfunnet vårt.

Anette Trettebergstuen (A) [10:05:55]: Det er lett å være enig i rosen som statsråden gir til dem som hver eneste dag står på som frivillig, men det holder ikke med prat og ros av frivilligheten – man må også vise det i praksis. Det har ikke denne statsråden og denne regjeringen gjort. Tvert imot har vi hvert eneste år sett at disse organisasjonene blir utsatt for store kutt når budsjettet legges fram. Et enstemmig storting vedtok så sent som i juni at regjeringen skulle komme med en opptrappingsplan for momskompensasjonsordningen som går til disse organisasjonene. Men hva skjer? Jo, i årets statsbudsjett har de lagt fram en ordning som medfører et kutt på 32 pst. Det kan ikke være det regjeringen mener med en opptrappingsplan.

Statsråden snakker om at det skal komme en melding. Det er også en veldig fattig trøst for de organisasjonene som nå opplever store kutt. Vi ser også på kulturfeltet at aktørene får kutt, men regjeringen jobber med en melding. Er det noe i det at når statsråden ikke vinner fram i budsjettkonferansene og påføres kutt i budsjettene sine, velger hun heller å sette seg ned og skrive en melding?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:07:01]: På kulturbudsjettet er jeg veldig glad for at vi har fått til en styrking av frivilligheten. Det har også totalen i regjeringens budsjett sørget for. Hvis vi ser på effekten av endringene i skatter og avgifter og økningen i overskuddet fra Norsk Tipping, utgjør statens bidrag til frivillighet for 2018 en økning. Det vil jeg bare understreke.

Jeg er glad for at vi på kulturbudsjettet har satt i gang nye ordninger for frivilligheten. Vi har satt av 10 mill. kr for å styrke det frivillige kulturfeltet rundt omkring i hele Norge. Der trengs det et løft, for det er for lite prioritert. Det gjelder frivillighet innenfor kor, korps, der barn og unge deltar aktivt i sin hverdag. Vi har f.eks. også en ny ordning der vi har satt av midler til at frivillige kan være med og dele matopplevelser med eldre. Vi skal inn på sykehjem og hjem til eldre og hjelpe dem med å spise for slik å bedre deres helse.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Masud Gharahkhani.

Masud Gharahkhani (A) [10:08:21]: Det som beskriver Norge best, er dugnad, dugnad, dugnad. På Kultur-

nytt samme morgen som statsbudsjettet ble lagt fram, uttrykte kulturministeren at budsjettet hadde en tydelig profil, hvor det bl.a. var frivillighet det skulle satses på. Kulturministeren kan ikke ha vært på den samme budsjettkonferansen som resten av regjeringen. Jeg vil minne statsråden om at spillemidler ikke er regjeringens penger. Vi har en frivillighetsminister som har glemte frivillighetserklæringen. Regjeringen gir med den ene hånda og tar grovt med den andre. Derfor går mitt spørsmål til statsråden for smålige kutt på følgende: Korforbundet og LNU Kultur sier at all den flotte koraktiviteten vil bli skadelidende dersom regjeringens forslag til statsbudsjett blir vedtatt. Det er kutt i voksenopplæring, kutt i kulturstøtte til barn og unge og større avkorting av momskompensasjon. Hvorfor har vi en frivillighetsminister som mangler gjennomslag i egen regjering, som gang etter gang, i statsbudsjett etter statsbudsjett, er avhengig av andre partier på Stortinget for å redde frivilligheten?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:09:24]: Jeg er glad for at det kulturbudsjettet som jeg la frem, er en styrking av frivilligheten, og at vi innfører nye ordninger for å styrke det frivillige kulturlivet i hele landet. Som jeg var inne på i svaret på det forrige spørsmålet, setter vi nå av nye, friske midler til ordningen for å gjøre det enklere å være frivillig og delta i det frivillige kulturlivet innenfor korene og korpsene.

Så er jeg glad for at vi i løpet av de fire siste årene har økt momskompensasjonsordningen med 400 mill. kr. Det er mye penger, som går direkte til frivilligheten, og som frivilligheten selv sier er den beste ordningen for å skape aktivitet. Vi bruker 3,5 mrd. kr over tippemidlene, i tillegg til de 11 mrd. kr vi bruker over statsbudsjettet. Jeg tror det er få land i verden som har så gode ordninger og gode forutsetninger for å legge til rette for en sterk frivillighet. I tillegg kunne jeg ha ramset opp mange andre ordninger som kommer i tillegg til dette, og som gjør at frivilligheten har et godt utgangspunkt for aktivitet.

Presidenten: Åslaug Sem-Jacobsen – til oppfølgingsspørsmål.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:10:46]: Mitt oppfølgingsspørsmål går til klima- og miljøministeren, som også er kulturminneminister.

Arbeiderpartiet har helt rett i at et av dette budsjettets store trekk er at det kuttes over en lav sko i midler til frivillige organisasjoner og frivillige tiltak. Jeg vil løfte fram ett kutt som jeg synes er direkte pinlig for Norges omdømme. Fortidsminneforeningen forvalter noen av landets fremste nasjonalklenodier, deriblant mange stavkirker, middelalderloft, klosterruiner og andre kulturskatter. Museumsdriften til foreningen, som består

av nesten 7 000 medlemmer, har årlig 160 000 besøkende – på f.eks. borgruinen Steinvikholm, som statsministeren i år valgte som sitt julekortmotiv. Har ikke statsråden litt vond smak i munnen over at dette valget av julekort faller sammen med at regjeringen kutter støtten til foreningens museumsdrift?

Statsråd Vidar Helgesen [10:11:37]: Kulturminnepolitikken er en viktig del av Klima- og miljødepartementets portefølje, og vi har gjort betydelige satsinger på dette de siste årene. Blant annet er dette fantastiske julekortmotivet et eksempel på det. Det er et eksempel på at det er blitt gitt midler til istandsetting og oppgradering, og den prosessen berøres altså ikke av budsjettkuttet generelt sett til Fortidsminneforeningen, som dreier seg om museumsdriften. Det har i dette tilfellet faktisk vært en betydelig satsing på istandsetting av dette anlegget.

Presidenten: Freddy André Øvstegård – til oppfølgingsspørsmål.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:12:31]: Jeg vil gjerne stille spørsmål til statsråd Hofstad Helleland.

Mine kollegaer tok tidligere her opp kutt til frivilligheten og innenfor kulturlivet, og spesielt kulturfrivilligheten og den frie scenekunsten er hardt rammet av disse kuttene. Flere viktige kulturinstitusjoner som har en rekkevidde langt utenfor landet, står nå i usikkerhet, spesielt de innenfor fri scenekunst – grupper som er ekstremt viktige for mangfoldet i kulturtilbudet.

Studium Actoris i Fredrikstad er nå utfaset av Kulturrådet når det gjelder støtte, og er nå foreslått helt kuttet av regjeringen også på statsbudsjettet. Beskjeden er at man skal avvente kulturmeldingen, men beskjeden fra Studium Actoris er at det betyr kroken på døra for dem i februar 2019.

Jo Strømgren Kompani og andre viderekomne grupper innenfor den såkalte basisfinansieringsordningen når snart tolvårsgrensen for hvor lenge de kan motta støtte, og vil stå uten finansiering i 2019, i påvente av en gjennomgang. Det kan også bety kroken på døra for dem, er beskjeden derfra.

Hvordan vil statsråden følge opp at disse gruppene innenfor fri scenekunst, som nå blir stående uten finansiering, ikke må legges ned?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:13:40]: Det er jo slik at det er et viktig prinsipp i kulturpolitikken at den porteføljen som ligger under Kulturrådet, er det Kulturrådet som ene og alene svarer for. Det er ikke slik at vi fra regjeringens – eller Kulturdepartementets – side går inn og overprøver vedtak som fattes av Kulturrådet.

De kunstneriske og faglige vurderingene som de gjør, er det de som må svare for.

Men jeg er veldig enig med representanten i at vi har et potensial for å løfte frem den frivillige delen av kulturlivet, også når det gjelder mange tiltak innenfor det frie feltet. Det er nettopp derfor jeg også har sagt at noe av det viktigste i forbindelse med arbeidet med en ny kulturmelding er at vi klarer å løfte det frivillige kulturfeltet og styrke det. Det er også derfor regjeringen nå kommer med en helt ny ordning i statsbudsjettet for 2018 – for å styrke det frivillige kulturlivet.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:14:57]: Det er ofte sagt at 1 kr til frivilligheten er 10 kr igjen. Og det er ofte sagt om frivilligheten at den er lim, den er samfunnsskapende, den skaper likeverd, alle kan delta, alle kan være med, den skaper samhold, og den skaper nærhet. Den er til og med med og gjør en del oppgaver som det offentlige har. Når det gjelder beredskap og oppfølging i kriser, er ofte de frivillige utrolig viktige. Fordi frivillige deltar, løftes mange unger opp av fattigdom.

Hvorfor er det da så viktig for regjeringen å ikke strekke ut en hånd til de frivillige, men faktisk skjære ned til ideelle aktører?

Så hører jeg at statsråden sier at kor er viktig og korps er viktig. Ja, det er viktig. Men det er også alt det andre som jeg viser til her. Hvorfor velger en da å sette dette opp mot hverandre?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [10:15:54]: Jeg er ikke helt enig i at vi setter det opp mot hverandre. Jeg er f.eks. veldig glad for at vi i statsbudsjettet nå legger frem en helt ny ordning. Vi setter av 10 mill. kr til tiltak mot fattigdom, der vi sørger for at alle barn i hele Norge skal ha mulighet til å delta i en organisert fritidsaktivitet og ikke er nødt til å stå utenfor og se på at de andre kameratene og venninnene deltar i en fritidsaktivitet.

Så er jeg også glad for at det kommer nye ordninger f.eks. innenfor helse – frivillige hjelper eldre med å få i seg mer næring. Vi vet at det er viktig for eldres helsetilstand.

Nå er det forhandlinger på gang om statsbudsjettet, og det er selvsagt lov til å håpe. Jeg håper jo som frivillighetsminister at vi skal få enda mer til frivilligheten. Der vil jeg takke Kristelig Folkeparti og Venstre, som gjennom de siste årene virkelig har bidratt til å løfte frivilligheten både når det gjelder momskompensasjon og også innenfor andre områder. Innenfor enkelte departementer har man gjort noen omjusteringer, også fordi man i dag ikke legger objektive kriterier til grunn for hvilke

organisasjoner som skal få støtte og ikke. Det vil jeg se på i frivillighetsmeldingen, se på om vi kan favne alt.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:17:20]: Mitt spørsmål går til klima- og miljøministeren.

Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet i denne spørsmålsrunden, men spørsmålet fra Senterpartiet gikk på Steinvikholmen og det de kalte et smålig kutt til Fortidsminneforeningen, som jo er en støtte til Fortidsminneforeningens museumsvirksomhet, men som verken Senterpartiet eller den tidligere rød-grønne regjeringen har gitt noen støtte til. Denne museumsvirksomheten fikk støtte første gang for to år siden, med 3 mill. kr, som vi forhandlet inn den gangen, og 5 mill. kr i fjor. Og så er den fjernet nå i år. Nå pågår det et arbeid, og det er ikke noen tvil om at Venstre kommer til å satse på frivillighet også i denne runden. Men mitt spørsmål blir i forhold til kulturminnevernet om statsråden er innstilt på å se på hvordan vi skal videreføre og forsterke samspillet mellom det som er en offentlig satsing, og en omfattende frivillig satsing på kulturminnevern, som jo Fortidsminneforeningen med sin museumsvirksomhet ... (presidenten klubber).

Presidenten: Da er tiden ute.

Statsråd Vidar Helgesen [10:18:28]: Det er jo slik på kulturminnefeltet, som representanten Elvestuen er inne på, at veldig mye av innsatsen landet rundt, kysten rundt og innlandet over er frivillig, og vi har mange eksempler på veldig godt og veldig viktig samspill mellom store, offentlige midler og helt avgjørende frivillig, lokal innsats for å få istandsatt gamle kulturminner. Det er et arbeid som vil fortsette. De årlige budsjettprosessene vil alltid måtte ha prioriteringer som gjør at noen får kutt noen ganger, men hovedbildet er at vi er helt avhengig av et samspill med de fantastiske aktørene på dette feltet. Fortidsminneforeningen er en av dem.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:19:32]: Mitt spørsmål går til klima- og miljøminister Vidar Helgesen.

Rett før julen ringte inn i fjor, stoppet klima- og miljøminister Vidar Helgesen lisensfelling på ulv innenfor ulvesonen. Dette møtte sterk motstand, ja, det ble nærmest et opprør i de berørte distrikt og ikke minst her i Stortinget og i statsrådets eget parti. Vi husker alle Gunnar Gundersen, Ingjerd Schou og flere lokale Høyreordføreres sterke reaksjoner nettopp fordi det ble oppfattet som et brudd på rovdyrforliket i Stortinget.

Stortinget måtte så sent som for et halvt år siden klar-

gjøre ulveforvaltningen i relasjon til naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen. Her ble det gjort det nødvendige vedtak om uttak av et visst antall ulv for å begrense skade. I lys av det har de regionale rovviltnemndene gjort vedtak om felling. Lisensjakten utenfor ulvesonen har pågått siden 1. oktober, og til nå er det felt fem ulver.

Stor var overraskelsen i går da Oslo tingrett etter søksmål fra WWF nå stopper all jakt i en midlertidig forføyning også utenfor ulvesonen. Stortingets intensjon i rovdyrforliket var klar før behandlingen for om lag et halvt år siden. Den ble ytterligere klar etter ny behandling. Tingrettens kjennelse kom altså etter et søksmål fra WWF, en av de tydeligste aktørene på den ene siden i debatten om ulv og rovdyr i Norge. Dette kan ikke ses på som noe annet enn et forsøk på å trenere lovlig fattede demokratiske vedtak som man tilfeldigvis er uenig i.

Hva mener statsråden om denne type politiske omkamper i rettsvesenet, og hvordan vil statsråden legge til rette for at vi unngår det i framtiden?

Statsråd Vidar Helgesen [10:21:18]: Ulvebestanden er nå over bestandsmålet, og det er nettopp derfor rovviltnemndene har myndigheten til å bestemme om ulv kan felles på lisensfelling, og hvor mange. Det er derfor regionale rovviltnemnder har fattet vedtak om lisensfelling av totalt 50 ulver i Norge i denne perioden. 26 av disse ulvene er ikke knyttet til flokker i ulvesonen, og vi har fra departementets side valgt ikke å endre rovviltnemndenes vedtak om ulv som ikke lever i flokker. Det er fordi vi mener at dette uttaket ikke truer bestandens overlevelse, og at det er i overenstemmelse med den todelte målsettingen som Stortinget har lagt stor vekt på, ikke bare i forrige periode, men gjennom mange år.

Så har vi hatt en stevning. Staten har vært stevnet for retten av WWF, som Myhrvold er inne på, og WWF fikk i går medhold av retten i kravet om såkalt midlertidig forføyning. Det innebærer, inntil videre, full stans i lisensfelling av tolv ulver utenfor ulvesonen i region 4 og 5.

Vi mottok rettens kjennelse i går. Vi trenger nå tid til å gjennomgå kjennelsen og rådføre oss med Regjeringsadvokaten. Forføyningen som nå gjelder, gjelder enten til en anke er behandlet, til et nytt vedtak er fattet eller til det foreligger en rettskraftig dom i hovedsøksmålet. Det jeg nå gjør, er å gjennomgå kjennelsen og i dialog med Regjeringsadvokaten avgjøre de neste skritt fra statens side, men det er for tidlig å konkludere om det her og nå.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:22:57]: Tingretten mener at myndighetene ved Miljødirektoratet har begått en rettsanvendelsesfeil og en saksbehandlingsfeil knyttet til vilkårene om at jakta ikke skal true bestandens overlevelse. Nok en gang risikerer vi altså å gå glipp av viktig tid med sporsnø, som er en forutsetning for å drive denne type jakt – denne gangen på grunn av en saks-

behandlingsfeil i statsrådets egen fagetat. Det er en krevende situasjon som har oppstått, og spørsmålet til statsråden er om statsråd Helgesen umiddelbart vil ta initiativ til at de saksbehandlingsfeil miljøforvaltningen har gjort i saken, blir rettet, og hvor raskt vi kan forvente nytt vedtak?

Statsråd Vidar Helgesen [10:23:39]: Som jeg var inne på i mitt forrige svar, trenger vi nå tid til å gjennomgå kjennelsen og til å rådføre oss med Regjeringsadvokaten om hvordan vi skal håndtere dette videre. Vi har lagt stor vekt på i dette arbeidet å følge opp de føringene som ligger i fra Stortingets vedtak i vår, og det vil vi legge vekt på i fortsettelsen.

Når det gjelder denne kjennelsen fra i går, trenger vi noe mer tid til å bestemme hvordan vi vil forholde oss til den videre.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:24:19]: Er det noe denne statsråden er kjent for, er det å bruke tid – tid til å trenere vedtak, tid til å trenere at det blir skutt ulv, at vi får jaktet ulv, og at vi kan få en ulveforvaltning som tar hensyn til lokalbefolkningen. Folks tålmodighet er slutt, statsråd! Og det folk forventer, er ikke at han bruker tid, men at han handler, at statsråden nå får satt i gang jakten, at han retter opp de saksbehandlingsfeilene som skjedde i hans eget fagorgan, og at han får på plass et nytt vedtak, slik at jakten kan starte.

Så spørsmålet mitt til statsråden er: Hvor lang tid vil statsråden bruke i år? I fjor brukte statsråden så lang tid at det ikke ble noen jakt innenfor sonen. Vil vi oppleve det i år også? Når får vi svaret på om det blir jakt i sonen, når kan vi forvente at jakten settes i gang igjen, og når blir feilene rettet opp?

Statsråd Vidar Helgesen [10:25:09]: Når det gjelder spørsmålet om de ulveflokkene som helt eller delvis ligger innenfor ulvesonen – det gjelder 24 ulver – er jeg nå i ferd med å sluttbehandle den klagen på lisensfelling som foreligger for de ulvene, og jeg håper å kunne komme med den avgjørelsen noe tidligere i år enn i fjor. Det kan jeg klargjøre for representanten Slagsvold Vedum. Men det er komplekse vurderinger som skal gjøres der også. Men som sagt: Vi legger vekt på å følge opp de føringene som ligger fra Stortinget fra debatten i vår.

Det første man må gjøre som statsråd når det foreligger en kjennelse fra retten, er å respektere rettens kjennelse. Det gjør jeg, og derfor er lisensfelling av disse tolv ulvene i regionene 4 og 5 stoppet. Kjennelsen kom i går, så vi trenger noe mer tid enn til i dag med å avgjøre hvordan vi tar dette videre.

Presidenten: Åsmund Aukrust – til oppfølgings-spørsmål.

Åsmund Aukrust (A) [10:26:19]: Statsråden har hatt det øverste ansvaret for rovdyrpolitikken de siste to årene. Alle sakene om ulv som ble behandlet i forrige stortingsperiode, ble behandlet under hans ledelse. Våren 2016 gjorde Stortinget et klart vedtak om bestandsmål for ulv, og rovviltnemndene fulgte opp vedtaket før statsråden stoppet jakten den 20. desember. Våren 2017 gjorde Stortinget et nytt vedtak, og man skulle da tro at all usikkerhet var ryddet av veien. Så klart var det at statsministeren selv reiste rundt i innlandet i valgkampen og sa: skyt ulven. I går kom meldingen om at lisensfelling er stoppet, og at vi er tilbake til start.

Arbeiderpartiet er for en todelt målsetting i rovdyrpolitikken, av hensyn til både våre internasjonale forpliktelse og beitenæringen, men avgjørende for begge deler er at vi får forutsigbarhet, at vi får ned konfliktnivået, og at vi får tillit til forvaltningen.

Mitt konkrete spørsmål til statsråden er derfor: Etter to år i stolen – i hvor stor grad føler han selv at han har lyktes med å skape tillit til forvaltningen og redusere konfliktnivået i ulvesaker?

Statsråd Vidar Helgesen [10:27:24]: La meg først få klargjøre at når representanten Aukrust viser til at statsministeren reiste rundt i innlandet og sa: skyt ulven, dreide det seg ikke om et lisensfellingsspørsmål. Det dreide seg om et skadefellingsspørsmål, det dreide seg om en svensk ulvetispe som herjet på Hadeland, og som ble skutt. Det er også den som har vært ansvarlig for de aller fleste tapene og for den økningen i tap vi har sett i år.

Ellers er det slik at tapene går ned. Rovdyrforvaltningen har under denne regjeringen sett tidligere handling for å unngå tap enn det vi så under de rød-grønne, og det er derfor tapene går ned. Det er det tallenes tale sier, og det er jeg meget tilfreds med.

Jeg legger også stor vekt på å følge opp de føringene som kom i stortingsvedtaket i vår. Det har vi gjort i forbindelse med den saken som nå er for retten. Det vil vi også gjøre når det gjelder ulveflokkene innenfor ulvesonen.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgings-spørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:28:40]: Norsk ulveforvaltning må jo følge norsk lov, og senest i vår bekreftet jo så vidt jeg vet et enstemmig storting at naturmangfoldloven skal ligge fast, og vi har også bred enighet om å følge opp Bernkonvensjonen, som vi har sluttet oss til.

Når en nå har fått denne kjennelsen i Oslo tingrett, så

er ikke grunnlaget og bakgrunnen for problemstillingen vi er inne i, at bestandsmålet er for lavt i forhold til det som ligger i bindingene etter norsk lov. Det ble jo også påpekt av statsråden da vi først behandlet ulvemeldingen i Stortinget, at her kunne det bli en motstrid mellom bestandsmål og de lovforpliktelsene som vi har.

Da blir mitt spørsmål: Mener statsråden fortsatt at det kan være en strid mellom de bestandsmålene som Stortinget har satt, og det lovverket som Stortinget har sluttet seg til og vedtatt ved naturmangfoldloven?

Statsråd Vidar Helgesen [10:29:46]: Først vil jeg si at vi legger fra regjeringens side til grunn at Stortingets vedtatte bestandsmål er innenfor naturmangfoldlovens rammer og innenfor Bernkonvensjonens rammer.

Så er det slik at loven har vilkår for felling, og de må vurderes uavhengig av om man er over eller under bestandsmålet. Det var mye av utgangspunktet for fjorårets strid, at loven stiller opp vilkår, og loven skal følges.

I den saken som nå er for tingretten, har retten reist spørsmål knyttet til forholdet mellom bestandsmålet og bestandens overlevelse. Det er blant de tingene vi nå trenger tid til å gjennomgå i denne kjennelsen, i samråd med Regjeringsadvokaten.

Presidenten: Arne Nævra – til neste oppfølgings-spørsmål.

Arne Nævra (SV) [10:30:42]: Aller først har jeg veldig lyst til å gi «kred» og ros til Høyre-statsråden for at han sto støtt i den stormen som var rundt ulven sist, og for at han tolket våre internasjonale forpliktelser og vårt lovverk i ulvens favør den gangen.

Så til grunnlaget for forvaltningen. I Sverige har man gjennomført en vitenskapelig vurdering av hva som utgjør en levedyktig bestand av ulv, og deretter har man fastsatt en forvaltning på bakgrunn av den utredningen. Noe tilsvarende har ikke vært gjort i Norge, og da er det heller ikke mulig å fastslå hva som er god forvaltning av en levedyktig norsk bestand. Stortinget har bedt regjeringen foreta en faglig gjennomgang av den norske delbestanden av ulv. Dette er nå over seks måneder siden.

Hva er status for arbeidet med å utrede hva det vil innebære å ha en levedyktig bestand av ulv i Norge, som Stortinget ba regjeringen om å igangsette? Det var den 19. april i år.

Statsråd Vidar Helgesen [10:31:46]: Det er riktig at Stortinget har bedt regjeringen om dette. Jeg må få si at det er ikke det eneste Stortinget har bedt oss om i ulvepolitikken og i rovdyrpolitikken, og både i departementet og i Miljødirektoratet jobbes det på spreng med oppfølging av rovdyrpolitikken. I dette konkrete tilfel-

let, den faglige gjennomgangen av den norske delbestanden av ulv, har vi fra departementet gitt et oppdrag til Miljødirektoratet. De kommer til å legge dette oppdraget ut på anbud og sørge for at en slik gjennomgang blir gjennomført.

Presidenten: Steinar Reiten – til oppfølgings-spørsmål.

Steinar Reiten (KrF) [10:32:29]: De seneste årene har vi sett at naturvernorganisasjoner målbevisst har brukt rettsapparatet for å prøve å hindre uttak av ulv som er i samsvar med bestandsmålet som Stortinget vedtok i 2016. Det er en strategi som har vist seg å være svært effektiv, fordi saksbehandlingstiden i rettssystemet ofte er så lang at det ikke foreligger endelig kjennelse før jaktseasonen er over.

I saken som Verdens naturfond har anlagt mot staten ved Klima- og miljødepartementet, blir det anført at det foreligger en rettsanvendelsesfeil. Det blir vist til at departementet i sitt vedtak om å tillate lisensfelling av ulv ikke har foretatt en vurdering av om uttaket truer bestandens overlevelse, i henhold til naturmangfoldloven § 18. Retten gir saksøker medhold i det og har avsagt dom om at lisensjakten blir stanset til det foreligger rettskraftig dom i hovedsøksmålet.

Er statsråden enig i at det er særlig viktig med pinlig nøyaktighet i behandlingen av klagesaker som angår felling av ulv, for å sikre at uttak ikke blir stanset av rettsprosesser i etterkant? Og kan statsråden forklare hvordan en feil som dette kunne oppstå i departementets behandling av klagesaken?

Statsråd Vidar Helgesen [10:33:28]: Det er helt riktig, som representanten sier, at det er viktig med nøyaktighet i rovdyrpolitikken. Det er viktig med nøyaktighet på alle politikkenes områder. Vi har basert vedtaket om ikke å endre rovviltnevnendenes vedtak om disse ulvene, som ikke lever i revir, på at Miljødirektoratet mener at det ikke er fare for bestandens overlevelse, og på at det er viktig å følge opp den todelte målsettingen som ligger til grunn i ulvepolitikken.

Så har retten kommet til at dette ikke er tilstrekkelig belyst etter rettens vurdering. Det er utgangspunktet for at vi nå trenger tid til å gjennomgå kjennelsen, og det vil vi gjøre så raskt det lar seg gjøre.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:34:44]: Mitt spørsmål går også til klima- og miljøministeren.

De siste ukene har det vært store diskusjoner om oljevirkosomheten på Goliat-feltet – om lønnsomhet og sikkerhet. Regjeringens olje- og energiminister har motvillig deltatt i diskusjonen, men oljeutbyggingen i Barents-

havet er også et ansvarsområde for klima- og miljøministeren.

Vi må bort fra den fossile energibruken om vi skal ha noen sjanse til å begrense den globale oppvarmingen til maksimalt 1,5 grader. Om kort tid legger Statoil fram en plan om utbygging av feltet Johan Castberg i Barentshavet. Feltet er planlagt i produksjon etter 2020 og vil ha et årlig utslipp på 270 000 tonn CO₂ fra produksjonen. Stortinget får saken til behandling neste år.

Klima- og miljøministerens eget fagorgan, Miljødirektoratet, avga høringsuttalelse til konsekvensutredningen av Johan Castberg i september i år. Der står det:

«Etter Miljødirektoratets mening er ikke alternative utbyggingsløsninger, og mulighetene for elektrifisering av feltet med disse, tilstrekkelig utredet.»

Direktoratet skriver videre:

«For at Stortinget skal kunne foreta en reell vurdering av ulike utbyggingsløsninger, bør det fremlegges en tilleggsutredning, hvor mulighetene for å elektrifisere med andre utbyggingsløsninger er vurdert.»

Johan Castberg vil ha store klimagassutslipp i hele sin planlagte levetid fram til 2052, en tid hvor Norge har som mål å nærme seg null utslipp. Er klima- og miljøministeren enig med sin egen fagetat, Miljødirektoratet, i at miljøkonsekvensene av Johan Castberg er for dårlig utredet? Vil klima- og miljøministeren sørge for at kraftforsyningen er tilstrekkelig utredet før saken legges fram for Stortinget?

Statsråd Vidar Helgesen [10:36:48]: Jeg mener at det viktigste når det gjelder olje- og gasssektoren og dens plass i klimapolitikken, er at vi bidrar til – internasjonalt og i Norge – å få ned etterspørselen etter olje. Det er ingen land som gjør mer for å få ned etterspørselen etter olje fra transportsektoren, som er den største etterspøreren, enn det Norge gjør. Det er én viktig sak.

Når det så gjelder norsk olje- og gassproduksjon: Ja, den har store utslipp. CO₂-avgiften, som vi har hatt i mange år, har bidratt til mange tiltak i olje- og gassnæringen for å få ned utslippene fra olje- og gassproduksjonen. Det har vært viktig, men det er ingen tvil om at olje- og gassproduksjon har og vil ha betydelige utslipp i årene fremover. Det er heller ingen tvil om at FNs klimapanel forutsetter at olje og gass kommer til å være en del av energimiksen for verden i mange, mange år fremover, og at det vil være behov for olje og gass. Da er det viktig at vi er en del av EUs kvotesystem – at de utslippene som skjer på norsk sokkel, kompenseres gjennom tiltak i andre europeiske land, betalt av olje- og gassnæringen, slik at Europa samlet når de klimamålene som vi sammen har satt. Det klarer vi for 2020, og det skal vi klare for 2030. Nå er kvotesystemet nettopp blitt strammet inn i en ny enighet i EU. Vi har argumentert for en innstram-

ming av kvotesystemet, og det er også av betydning for spørsmålet om elektrifisering, fordi uansett hva slags tiltak man gjør, vil den europeiske utslippseffekten være den samme fordi olje- og gassnæringen er en del av kvotesystemet.

Lars Haltbrekken (SV) [10:38:43]: Jeg registrerte ikke noe svar på mitt spørsmål om statsråden ville sikre at miljøkonsekvensene av utbyggingen blir godt nok lagt fram.

I sin høringsuttalelse om Johan Castberg peker Miljødirektoratet også på at en rask utvikling i nullutslippsteknologier og en strammere global klimapolitikk øker usikkerheten rundt lønnsomheten i prosjektet. Jeg siterer Helgesens eget fagorgan:

«Etter vårt syn er det viktig at Stortinget presenteres for den reelle økonomiske usikkerheten i prosjektet, og ikke kun med én lønnsomhetsberegning som baserer seg på forutsetninger hvor det er stor usikkerhet knyttet til hver enkelt forutsetning.»

Miljødirektoratet viser videre til anbefalinger fra G20-landenes Financial Stability Board. De anbefaler at utbyggingsprosjekter i tillegg til vanlige lønnsomhetsvurderinger også må vurdere lønnsomhet ut fra en oljepris og kvotepris som forutsetter at verden når togradersmålet.

Vil statsråden sørge for at regjeringen følger Miljødirektoratets råd, og at det i forbindelse med oljeutbyggingen på norsk sokkel gjøres vurderinger av lønnsomhet som forutsetter at man faktisk når sine mål?

Presidenten: Da er tiden ute.

Statsråd Vidar Helgesen [10:39:57]: Det å sørge for belysning av lønnsomheten i det enkelte utbyggingsprosjekt tilligger olje- og energiministerens og ikke klima- og miljøministerens.

Det jeg derimot er opptatt av, har vært opptatt av og for ikke så lenge siden har presentert, er at vi, som den første regjering i verden, har satt ned et klimarisikoutvalg for å vurdere Norges eksponering for klimarisiko. Det vil også berøre spørsmålene om verdien av fossile ressurser over tid kommer til å gå ned. De lønnsomhetsvurderingene vil få et nytt grunnlag for videre diskusjon og videre vurdering når Klimarisikoutvalgets innstilling foreligger.

Ellers må jeg si at Miljødirektoratet som fagorgan selvsagt må gjøre sine vurderinger og komme med sine råd. De instrueres ikke politisk før de kommer med de rådene, men det er heller ikke slik at vi politisk tar alle råd til følge.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:41:09]: Det er veldig vanskelig å få svar på dette frå miljøministeren. Eg trur det begynner å breie seg ei ganske sterk oppfatning i denne salen og i norsk offentlegheit om at vi begynner å miste kontrollen over forvaltninga av oljeverksemda, og for Goliat gjeld det økonomien.

Ministeren som er her no, har ansvaret for miljø. Miljødirektoratet har sagt klart frå om at utgreiinga av Castberg er for dårleg. Ho har rett og slett ikkje vore tilstrekkeleg. Spørsmålet er om ministeren vil følgje dette opp og be om ei ordentleg utgreiing, be om at ein får greidd ut dette skikkeleg. Miljødirektoratet er jo veldig klar på at Stortinget, når saka kjem til Stortinget, må få ei skikkeleg miljømessig vurdering av utbygginga.

Det enkle spørsmålet til miljøministeren er: Vil miljøministeren krevje dette i regjering?

Statsråd Vidar Helgesen [10:42:10]: Det er en kjent sak at overlegninger i regjeringen forblir i regjeringen. Det jeg kan forsikre Fylkesnes om, er at jeg vil ta Miljødirektoratets vurdering med meg og selv vurdere den. Så vil vi ha drøftelser før vi kommer tilbake til Stortinget.

Siden elektrifisering var et tema her, fant jeg det viktig å understreke at selv om elektrifisering ville ha redusert utslippene fra norsk sokkel, ville det – på grunn av at olje- og gasssektoren er med i EUs kvotesystem – ikke hatt noen betydning på det europeiske planet. Derfor må vi ta en vurdering av hvor vi kan få mest klimagasskutt for pengene. Det er ikke gitt at det er med den typen tiltak på norsk sokkel.

Vi tar Miljødirektoratets vurdering med oss og kommer tilbake til Stortinget.

Presidenten: Hege Haukeland Liadal – til oppfølgingsspørsmål.

Hege Haukeland Liadal (A) [10:43:15]: Mitt oppfølgingsspørsmål går også til klima- og miljøministeren.

Arbeiderpartiet er opptatt av at den oljen og gassen som Norge produserer, og som verden er avhengig av, skal produseres og benyttes i framtiden på en sånn måte at utslippene reduseres og så langt som mulig fjernes. Her må vi gå i front, her kan vi gå i front. Et viktig bidrag i så måte for å redusere utslippene er bl.a. elektrifisering. Deler regjeringen denne ambisjonen? Og eventuelt: Hva er de tre viktigste miljølønnsomme initiativ regjeringen har tatt i sitt budsjett for 2018? De er ute av syne for meg, men jeg vil gjerne at ministeren svarer.

Statsråd Vidar Helgesen [10:44:16]: Vi er opptatt av at olje- og gasssektoren skal kutte utslipp, og for å få det til er CO₂-avgiften helt grunnleggende. Det kanskje viktigste som har skjedd de siste månedene for å få det til,

er noe som ikke i utgangspunktet vedtas i denne sal eller i regjeringen, men hvor vi ligger på den europeiske prosessen. Det er nemlig enigheten om det europeiske kvotesystemet. Det er et kjempeviktig klimatiltak for Norge, et av våre absolutt viktigste klimatiltak, men det vedtas altså i EU, og der er enigheten nå kommet. Den kommer til å bety et strammere regime de neste årene, og det vil ha betydning for norsk olje- og gassvirksomhet.

Når det så gjelder elektrifisering, har det betydning for utslippene i Norge, men der er det en kostnadsvurdering opp mot det faktum at det fordi olje og gass er en del av kvotesystemet, ikke er slik at elektrifisering i Norge vil gi kutt på europeisk nivå.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:45:26]: Utvinning av olje og gass er den største utslippskilden vi har i Norge, med nesten 15 millioner tonn i utslipp i fjor. Det er riktig at dette er en del av kvotesystemet, men også ellers i Europa er det mange land som har tiltak innenfor kvotesystemet, som jeg går ut fra at også statsråden er for. Storbritannia avvikler sitt forbruk av kull. Det er en diskusjon i Tyskland. Jeg vil mene at også regjeringen mener at det ville vært en fordel om også Tyskland reduserte sitt forbruk av kull. Det ville også kunne åpne opp for norsk gass. Så det er vanlig å komme med tiltak for å redusere utslipp. I Norge er det kun et krav om at man skal ha en vurdering av elektrifisering av nye felt, og da blir mitt spørsmål: Er det ikke nå på tide at også Norge strammer inn og stiller krav om elektrifisering ved nye felt eller reinjisering av avgasser? Det er teknisk mulig, og i mange tilfeller er det lønnsomt, og det vil lage et grunnlag for at EU også kan redusere sitt kvotesystem raskere.

Statsråd Vidar Helgesen [10:46:37]: Vi deler det synet at det må tiltak til innenfor kvotesystemet. Det ser vi i norsk industri, og det ser vi også i olje- og gassnæringen. Det har skjedd ikke minst på grunn av CO₂-prisen og på grunn av kvotesystemet. Ved innstramminger i kvotesystemet vil det komme mer av det. Det gjør at norsk olje- og gassnæring har ligget i front når det gjelder utslippsreducerende tiltak.

Når det gjelder konkrete vurderinger av elektrifisering, må vi likevel gjøre en økonomisk vurdering: Hvilken investering er det som er nødvendig for å få til elektrifisering, og vil det være fornuftig klimapolitikk ikke bare i en ren norsk setting, men i en europeisk setting når det gjelder klimakutt? Så kan det være mange andre grunner også til å gjennomføre tiltak innenfor kvotepliktig sektor, og det er bl.a. innovasjon og det å utløse

nyskaping som vil ha betydning for norsk næringsliv også på lengre sikt.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:47:57]: Mitt spørsmål går også til klima- og miljøministeren, og det er i samme gate.

I forrige uke var det nye forhandlinger om Parisavtalen i Bonn – Parisavtalen som kom på plass i 2015, og som en internasjonal avtale jo er imponerende. Jeg opplever også at det er framdrift i forhandlingene. Problemet med avtalen er likevel at alle vet at den ikke er sterk nok, og ikke inneholder nok forpliktelser til å kunne nå 2-gradersmålet når det gjelder global oppvarming. Og enda verre: I forrige uke kom det fra The Global Carbon Project en vurdering av utslippene for 2017 som viser at utslippene øker med 2 pst. globalt, etter tre år hvor det har vært en relativt flat utvikling på utslippskutt.

Året som nå kommer, vil være veldig viktig i utviklingen av Parisavtalen for å få på plass en ny avtale i 2018. Da vil det også komme en vurdering fra FNs klimapanel om hva det innebærer om vi skal nå 1,5-gradersmålet. Da blir mitt spørsmål til statsråden: Hvordan ser han for seg Norges rolle i denne prosessen framover mot 2018 for å legge grunnlag for å forsterke Parisavtalen og forsterke de forpliktelsene som landene har lagt inn i Parisavtalen?

Statsråd Vidar Helgesen [10:49:40]: Det er riktig, som Elvestuen sier, at det neste året blir svært viktig for å gjøre Parisavtalen til virkelighet. Den har trådt i kraft, men regelverket skal på plass, og ikke minst mekanismen for å øke ambisjonene for å klare å nå 2-gradersmålet og 1,5-gradersmålet blir veldig viktig.

Norge spiller en aktiv rolle. Vi er et land som har tillit i mange leirer i klimaforhandlingene. På klimaforhandlingene i Bonn var det bare ett spørsmål som ble løftet opp til ministernivå, fordi veldig mye dreide seg om tekniske spørsmål. Det spørsmålet som ble løftet opp til ministernivå, ble Norge bedt om å håndtere. Det er et eksempel på at Norge har tillit i brede kretser. Vi la i Bonn også veldig stor vekt på å støtte Fiji, som nå har formannskapet, i deres opplegg for dialogen om økte ambisjoner. Den blir meget viktig i året som kommer. Det var motstand fra flere mot deres opplegg. Vi holdt på den linjen at dette ikke var noe som burde forhandles om eller forhandles vekk, Fijis opplegg skulle godkjennes, og det ble det også gjennomslag for. Det betyr at gjennom 2018 vil dialogen om hvordan verden skal øke ambisjonene på basis av klimapanelets 1,5-gradersrapport, foregå. Den vil være viktig, og Norge vil være aktiv i den.

Vi legger også vekt på – og kommer nå til å prioritere – hvordan vi skal samspille med det polske formannska-

pet. Det er en kjent sak at i europeisk klimapolitikk er det ikke alltid Polen som har stått i førersetet. Polen er formannsland neste år. Formannslandet har en stor betydning, og vi legger stor vekt på å komme i god dialog med dem om hvordan vi kan legge til rette for gode resultater på klimatoppmøtet om et år.

Ola Elvestuen (V) [10:51:45]: Verden må skjerpe inn sine målsettinger og gjøre mye mer. Styrken i Parisavtalen er at det er en nedenfra-og-opp-avtale, som må mobilisere alle medlemsland på alle nivåer. Det innebærer også at Norge må gå igjennom sine forpliktelser for å forsterke våre mål fram mot 2030 og videre framover. Da blir mitt spørsmål:

Hvordan ser statsråden for seg prosessen, og på hvilke områder kan Norge forsterke sine mål og sin innsats inn mot en ny avtale, som skal tre i kraft fra 2020?

Statsråd Vidar Helgesen [10:52:28]: Det er til klimatoppmøtet i 2020 at landene skal melde inn sine nye klimamål og dermed også sine økte ambisjoner. Hvordan det skal foregå, vil være en viktig diskusjon, som sagt, i løpet av det neste året. Det er ikke noen tvil om at økte ambisjoner er nødvendig for verden globalt hvis vi skal nå 2-gradersmålet, enda mer hvis vi skal klare 1,5-gradersmålet. Her ligger Norge, med vårt mål, sammen med EU helt klart i forkant, og det blir viktig frem mot 2020 å bidra til at flere andre hever sine ambisjoner langt mer. De største utslippslandene er selvsagt de viktigste. Derfor blir det viktig for oss å se hva vi kan gjøre for å øke våre ambisjoner, men hvordan vi gjør det, blir også viktig for å bidra til at andre gjør det, for i den globale klimapolitikken betyr det veldig mye mer hva Kina melder inn i 2020, enn hva Norge gjør. Hvis vi kan gjøre noe som vil stimulere til at flere land er i en god konkurranse om å øke ambisjonene, vil det være det viktigste vi kan gjøre.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Jon Gunnes.

Jon Gunnes (V) [10:53:40]: Før helgen ble det kjent at Norges Bank har bedt om at oljefondet får lov til å trekke seg ut av investeringer i olje- og gasselskaper, fordi eksponeringen ved slike aksjer er finansielt usikker. Det er noe som Venstre har påpekt i lang tid, men det er åpenbart et paradoks at oljefondet ikke finner det forsvarlig å investere i olje. Mellom linjene ligger det at den økonomiske risikoen åpenbart er forbundet med klimarisiko i tillegg. At det er en betydelig klimarisiko ved en stor eksponering mot olje og gass, er noe klimaministerens departement flere ganger har påpekt, dog uten å ha blitt lyttet spesielt til ved nye tillatelser på norsk sokkel, spesielt i sårbare områder i nord.

Mitt spørsmål til klima- og miljøministeren blir: Hva mener han i et klimaperspektiv om Norges Banks forespørsel om å la oljefondet selge seg ut av olje- og gasselskaper?

Statsråd Vidar Helgesen [10:54:40]: Den problemstillingen som Norges Bank tar opp, er en omfattende problemstilling. Den har mange sider, og derfor kommer regjeringen til å behandle det rådet på en grundig og god måte. Det er praksis for alle viktige veivalg i forvaltningen av SPU, Statens pensjonsfond utland. Jeg regner med at Gunnes er enig i at dette er et viktig veivalg. Derfor kommer regjeringen i den helhetlige vurderingen av norsk økonomi til å se bredt på denne problemstillingen.

Norges Bank tar utgangspunkt i oljeprisrisikoen i statens formue. Vi har selv i perspektivmeldingen drøftet sårbarheten for et varig fall i inntektene fra olje og gass med utgangspunkt i Norges nasjonalformue og vurderte der et bredt sett med virkemidler. Norges Bank tar et litt annet utgangspunkt enn vi gjør i perspektivmeldingen. De ser kun på ett virkemiddel: salg av aksjer i olje- og gassektoren. Derfor kommer vi – det er Finansdepartementet som leder dette – nå til å innhente ytterligere informasjon og orientere Stortinget med sikte på å legge frem en konklusjon høsten 2018.

Presidenten: Espen Barth Eide – til oppfølgingsspørsmål.

Espen Barth Eide (A) [10:55:50]: Regjeringen har nylig satt ned et utvalg som skal vurdere klimarisikoen for norsk økonomi, som er et tiltak jeg ønsker varmt velkommen. Utvalget skal også utvikle en metodikk for håndtering av klimarisiko i norske bedrifter og institusjoner.

Mitt spørsmål til statsråden er om statsråden kan bekrefter at dette utvalgets hovedoppgave skal være å stressteste Norges forretningsmodell, altså å vurdere hvordan vi som nasjon skal kunne utvikle vårt inntektsgrunnlag og vårt næringsgrunnlag i en verden som faktisk når klimamålene fra Paris?

Statsråd Vidar Helgesen [10:56:29]: Det er vel kanskje heller slik at utvalget skal foreslå hvordan vi skal sørge for at vi med jevne mellomrom stresstester norsk økonomi, enn at utvalget skal stressteste oss én gang for alle, for dette er et spørsmål som er langsiktig, og det er et spørsmål som er viktig. Vi har selv tatt opp spørsmålet om risikoen i perspektivmeldingen, og vi har satt ned dette utvalget for å få et bedre grunnlag for informasjon for både det offentlige og det private. Det er helheten i norsk økonomi som her er temaet. Utvalget vil gi et grunnlag for bedre vurderinger av klimarisikoen

ved viktige veivalg i norsk politikk fremover, ikke én gang for alle, når utvalget legger frem sin rapport neste desember.

Presidenten: Sandra Borch – til oppfølgingsspørsmål.

Sandra Borch (Sp) [10:57:37]: Som en av verdens mest råvareproduserende olje- og gassnasjoner har vi et ansvar også innenfor konkrete klimatiltak. Arbeidet med å realisere fullskala karbonfangst og -lagring er avgjørende for at verden når sine klimamål i 2030 og 2050. Norge har vært et foregangsland når det gjelder innsats på dette området, og innsatsen vår har skapt enorm internasjonal interesse.

CO₂-håndtering er også et av de fem prioriterte innsatsområdene i den norske klimapolitikken. I tråd med dette har man kommet godt i gang med å skape verdikjeder fra fangst ved de tre anleggene Norcem, Klemetsrud og Yara og med å utrede lagringsløsninger på sokkelen. Budsjettforslaget fra regjeringen har skapt stor usikkerhet rundt prosjektene som er igangsatt. Det er stor bekymring for at om ikke bevilgningene videreføres, vil vi ikke nå våre klimaforpliktelser. Hvordan ser statsråden på at CCS-prosjektene gjennom regjeringens forslag til budsjett nå blir satt på vent?

Statsråd Vidar Helgesen [10:58:45]: Det er ingen tvil om at Norges CCS-satsing har vakt betydelig internasjonal oppmerksomhet og interesse. Det gjelder også de mindre heldige erfaringene vi har hatt, med høye ambisjoner som har krasjlandet.

Vi er veldig opptatt av at vi ikke skal gjenta den oppmerksomhetskapende bedriften. Derfor har vi fulgt en industriell prosess med konseptstudier av fangst, transport og lagring. Vi vil om kort tid få disse konseptstudiene. I tillegg har Statoil gjennomført lagringskonseptstudier frem mot juni 2018. De konseptstudiene kommer til å gi oss bedre forståelse av risikoen i de ulike prosjektene og et overordnet bilde av statens kostnader og risiko. Vi er opptatt av at industriaktørene også – med utgangspunkt i de rapportene – kan klargjøre hva de er villig til å ta av andel av kostnader og risiko. Derfor er det forsvarlig at vi nå avventer dem før vi tar en beslutning om (presidenten klubber) ytterligere løp.

Presidenten: Lars Haltbrekken – til oppfølgingsspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [11:00:01]: Klima- og miljøministeren har vært opptatt av klimarisiko og var med og satte ned et utvalg om dette tidligere i høst. I Høyres program vedtatt tidligere i år står følgende:

Høyre vil stille «krav om at det gjøres klimapolitiske risikoanalyser i forbindelse med planer for utbygging og drift av nye felt».

Dette er innenfor oljepolitikken. Vil statsråden ta initiativ til at det blir gjort en slik klimarisikoanalyse i forbindelse med Johan Castberg-utbyggingen, som kommer til Stortinget om kort tid?

Statsråd Vidar Helgesen [11:00:41]: Ettersom Castberg-prosessen skal komme til Stortinget, betyr det at den ligger hos regjeringen, og jeg skal ikke røpe noe om drøftelsene der.

Haltbrekken nevnte selv Klimarisikoutvalget. Det er en viktig del av å skaffe oss et grunnlag for i konkrete prosesser og prosjekter fremover å belyse klimarisiko og ha det med – fullt integrert – i de beslutningene som tas. Det skyldes at det er en tung realitet at en stadig skjerpet klimapolitikk internasjonalt, en akselererende teknologitvikling internasjonalt og utsiktene til lavere verdier på fossile energikilder gjør at Norge står overfor risikoelementer. Dem må vi ha et bedre grunnlag for å vurdere. Det kommer Klimarisikoutvalget til å bidra til. Så må det grunnlaget brukes i de konkrete sakene fremover.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Tore Storehaug (KrF) [11:02:00]: Statsråden må gjerne bli ståande.

På fredag er det Black Friday. Eg veit ikkje heilt kva det seier om norsk kultur at vi har importert den dagen og ikkje Thanksgiving. Uansett seier hovudorganisasjonen Virke at vi kjem til å handle for 3,4 mrd. kr den dagen åleine. Det er meir enn nokosinne før. Det materielle forbruket vårt er ikkje berekraftig. Det skapar enorme mengder avfall. Det er eit klimaproblem, og det er òg eit ressursproblem, noko som regjeringa har løfta fram når ho har sett sirkulær økonomi på agendaen med ei stortingsmelding om avfall og sirkulær økonomi.

Målet vårt må vere at vi brukar tinga våre lenger, og at vi brukar tinga våre om att. I meldinga peiker regjeringa på korleis reparasjon kan vere med på å førebyggje avfall, men at det er mange eksempel på at det er mykje billigare å kjøpe nytt enn å reparere. Sju av ti nordmenn svarar at dei ville reparert mobilen sin viss det lønte seg.

Då er spørsmålet: Kva meiner statsråden vi kan og bør gjere for å sørge for at reparasjon blir billigare samanlikna med nykjøp, slik at fleire vel å reparere framfor berre å kjøpe nytt?

Statsråd Vidar Helgesen [11:03:19]: Jeg mener at det viktigste som kan skje her, er at aktørene i ulike bransjer bidrar til bevisstgjøring. Der har vi god dialog med aktører på ulike felt. Vi lanserte for ikke så lenge siden en bransjeavtale om matsvinn, som er verdens mest

ambisiøse for å få ned matsvinnet. Der vil aktørene selv bidra til forbrukeropplysning.

Når det gjelder klær, som representanten var innom, har vi startet en prosess med dialog med bransjen om det, og der det er veldig mye som gjenstår. Et av spørsmålene er hvordan man kan bruke klær lenger, og hvordan man kan bidra til at man reparerer heller enn å bruke og kaste. Dette er viktige spørsmål fordi klesproduksjonen bruker veldig mye ressurser.

Så er det ikke slik at det at folk bruker penger på julegaver og på å gi hverandre oppmerksomhet er noe negativt. Det er heller ikke slik at det nødvendigvis er klima- og miljøvennlig å bruke mer penger, men hvis man kjøper dyrere og bedre klær, vil de antakelig holde lenger. Så jeg er veldig opptatt av at vi ikke skal være moraliserende og bruke pekefingermentalitet. Jeg tror ikke det er til hjelp. Men samspill rundt bevisstgjøring om kloke forbrukervalg tror jeg er veien å gå. Da er samspeillet mellom myndigheter og bransjeaktører viktig.

Jeg kan nevne som eksempel at det nå er store kjeder – eller i hvert fall én stor kjede – som sier at de ikke skal delta på Black Friday, og oppfordrer folk til å reparere i stedet. Det slutter jeg meg til.

Tore Storehaug (KrF) [11:05:16]: Eg takkar statsråden for svaret. Han har heilt rett i mykje av det han seier. Blant anna ser vi at i privat sektor er det store aktørar som no jobbar fram klarare forretningsstrategiar, fordi dei er nøydd til å omstille seg til ein sirkulærøkonomi.

Så seier statsråden at vi ikkje skal bruke peikefingeren til å vere moraliserande. Då kan eg heller føreslå at vi kan bruke den peikefingeren til å peike på at kanskje det offentlege er nøydd til å spele litt tydelegare på lag med dei krava som vi kan stille. Det er eit stort behov for å auke kompetansen om kva ei omstilling til ein sirkulærøkonomi vil bety i Noreg. Vi ser heilt tydeleg i dag at det er ein del ting som blir forbruksvare oftare, og vi byter dei oftare, enn vi gjorde før. For eksempel kjøper vi kjøleskåp dobbelt så ofte som vi gjorde i 1988, og vaskemaskinane våre skiftar vi 50 pst. oftare enn før. Dette er ting som EU-kommisjonen prøver å gjere noko med når dei prøver å harmonisere reklamasjonsretten. Viss Noreg får medhald i EU for å behalde fem års reklamasjonsrett, vil regjeringa då vere med og styrkje desse ordningane, slik at reklamasjonsretten kan gjelde i fem år for fleire varegrupper enn i dag?

Statsråd Vidar Helgesen [11:06:29]: Noe av det viktigste vi kan gjøre, er å få gjennomslag for denne femårsregelen, for produsentene tilpasser seg offentlige krav. Med mer og mer avansert teknologi er det faktisk sånn at setter man et krav om forbrukergaranti på to år, vil mange produsenter tilpasse seg det og nærmest sør-

ge for at produktene ikke varer særlig mye lenger. Derfor er en femårs forbrukergaranti en viktig prioritering for oss inn i denne EU-prosessen.

Men det offentlige har også andre virkemidler til disposisjon. Offentlige innkjøp er viktig. Vi har skjerpet kravene til grønn profil på offentlige innkjøp. Vi har i loven som trådte i kraft den 1. januar i år, gjort det klart at alle offentlige innkjøpere skal ha en grønn plan for sine innkjøp – ha en strategisk tilnærming til dette. Det er mange virkemidler som kan brukes også uten pekefinger.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Olaug V. Bollestad.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:07:39]: Flere aktører har begynt å stille spørsmål ved om det er det lykkelige livet å forbruke mer. Det er en leverandør som nå til fredag vil arrangere en «stram til og skru-dag», nettopp for å vise at det er viktigere å reparere enn alltid å kjøpe nytt.

Det ene landet etter det andre i Europa innfører matkastelov nettopp for å få mindre matsvinn. Statsråden peker på det i meldingen om sirkulærøkonomi som regjeringen har laget, mens Virke har sagt at de hadde håpt at denne meldingen hadde vært mer visjonær om sirkulærøkonomi, tilsvarende det andre land i Europa gjør, ett etter ett.

Mitt spørsmål til statsråden er: Burde ikke Norge gjort det samme og løftet diskusjonen opp fra å handle bare om avfall til også å handle om noe mer?

Statsråd Vidar Helgesen [11:08:44]: Nå var faktisk bestillingen for den stortingsmeldingen at det skulle være en stortingsmelding om avfall. Vi fulgte opp et anmodningsvedtak fra Stortinget om det. Vi ønsket å utvide tilslaget for den avfallsmeldingen ved å sette det inn i en sirkulærøkonomi-kontekst. Men det er ikke en melding om hele sirkulærøkonomi-modellen. Der har vi en veldig viktig EU-prosess på gang, som vil ha stor betydning. Men vi kommer med tiltak i meldingen, som økte krav til utsortering, og i tillegg til matsvinnavtalen varsler vi også om et samarbeid med tekstilbransjen for å sørge for mer av en sirkulærøkonomi-tilnærming også der. Men meldingens utgangspunkt var altså avfallsbransjen.

Presidenten: Else-May Botten – til oppfølgingsspørsmål.

Else-May Botten (A) [11:09:54]: Det er mange avfallsinteresser her, og det er mange problemer å ta tak i, men spesielt når det gjelder marin forsøpling, mener jeg at det er utrolig viktig at vi løfter oss og går i front, ikke minst på sirkulærøkonomisk bakgrunn.

Norge er en havnasjon med stor kompetanse på både

marin og maritim næring, energi osv., men vi bør også bli det flinkeste laget til å håndtere marin forsøpling. Da tenker jeg ikke bare på å forhindre at det skjer eller rydde opp eller samle ting, men at vi også ser på hvordan vi kan håndtere det søplet som vi finner.

Statsråden har tidligere nevnt at EU og FN har et stort ansvar her, men jeg ønsker å få et mer offensivt svar fra statsråden på hvordan vi, Norge, tar på oss ledertrøya. Hva gjør vi i Norge for faktisk å bedre dette, både nasjonalt og internasjonalt?

Statsråd Vidar Helgesen [11:10:58]: Internasjonalt har Norge vært i front for dette i flere år. Vi har ledet arbeidet og initiativene i FNs miljøforsamling for å få på plass vedtak der for å styrke internasjonal innsats. På den store havkonferansen på Malta tidligere i høst tok jeg til orde for at verden må ha en nullvisjon for tilførsel av plast i havet. Når vi nå går mot en ny FNs miljøforsamling i desember, har vi lagt på bordet et forslag til vedtak om at verden nå skal gå sammen om å arbeide frem en styrket internasjonal arkitektur for å håndtere dette.

Men vi jobber også veldig systematisk på hjemmebane. Vi har gitt Miljødirektoratet en rekke oppdrag, bl.a. for å se på muligheten for å erstatte gummigranulat med mer miljøvennlige alternativer for kunstgressbaner. Der hadde vi frist 1. november. Vi har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å se på om returordningen for bildekk også kan brukes for gummigranulat på kunstgressbaner. Vi har gitt et tilsvarende oppdrag for biofilmbærere for avløpsrensaneanlegg, vederlagsfri innlevering av marint avfall i havn osv. – en rekke tiltak med klare frister som vi har gitt Miljødirektoratet.

Presidenten: Ole André Myhrvold – til oppfølgingsspørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:12:20]: Plast er viktig i hverdagen for de fleste av oss, og jeg vil peke på regjeringens avfallsmelding og strategi for grønn konkurransekraft, som slår fast at vi trenger tiltak som styrker etterspørselen etter gjenvunnet materiale som en nøkkel for å skape en sirkulær økonomi.

Miljødirektoratet vurderte i forkant av revidert nasjonalbudsjett i 2016 et forslag om materialavgift og skrev følgende: Det er stort behov for virkemidler som styrker markedet for sekundær råvare. En materialavgift som reduseres ut fra innhold av sekundær råvare i drikkevareemballasje, vil ha en positiv effekt på markedet for sekundær råvare.

De skrev også: Analyser har vist at økt bruk av sekundær råvare har store positive effekter for klimagassutslipp og energibruk for plast sammenlignet med bruk av jomfruelig råvare.

Spørsmålet er: Er statsråden enig med egen fagetat i at økt bruk av resirkulert materiale i plastflasker vil gi store positive miljøeffekter?

Statsråd Vidar Helgesen [11:13:24]: Jeg er enig med Miljødirektoratet og har en veldig god dialog med Miljødirektoratet om hvordan vi kan bidra til å styrke gjenvinning innenfor avfallssystemet. Der er klare politiske føringer veldig viktig, bl.a. det kravet til utsortering som vi har på trappene, som Miljødirektoratet nå utformer. Vi har også nettopp mottatt forslag fra Miljødirektoratet om økt flaskepant, etter et oppdrag jeg ga dem tidligere i år. Flaskepanten har ikke vært økt på 25 år eller noe sånt. Det er klart at incentiver til at folk panter mer, også vil gi markedet et klart signal om at gode gjenvinningssystemer er viktige. Vi har stort sett en god avfallsbransje, som samspiller godt med myndighetskrav, og jeg tror vi kommer til å se mer av det på plastområdet fremover.

Presidenten: Freddy André Øvstegård – til oppfølgingsspørsmål.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:14:37]: En sirkulær økonomi handler om at vi skal bruke ressursene om igjen, og det er helt nødvendig om vi skal løse de store miljøproblemene vi står overfor. Mat- og plastavfall er verdifulle ressurser som kan utnyttes bedre. Matavfall kan bli til verdifull biogass og gjødsel, og plastavfall kan brukes til å lage nye plastprodukter. Likevel blir bare under halvparten av det norske matavfallet og kun en tredjedel av plastavfallet materialgjenvunnet i dag. Miljødirektoratet foreslo i januar i år å stille krav til kommuner og næringsaktører om å sortere og materialgjenvinne mat- og plastavfall.

Mitt spørsmål er: Når vil klima- og miljøministeren ta initiativ til å stille et slikt krav til kommuner og næringsaktører?

Statsråd Vidar Helgesen [11:15:28]: Økte krav til utsortering har Miljødirektoratet fått i oppdrag å utforme, så det kommer. Det er også slik at vi, med EU-prosessen på sirkulær økonomi, venter oss økte materialgjennvinningskrav, som også vil være bindende for Norge. Så det kommer, og dette er bransjen godt klar over, slik at vi regner med at de nå legger opp til å tilpasse seg de nye kravene.

Når det gjelder matkasting, er det slik at med den bransjeavtalen vi har inngått, som dekker hele kjeden fra matprodusenter til konsumenter, vil vi oppnå en reduksjon i matsvinnet på minst 50 pst. innen 2030. Vi ser allerede mange gode tiltak fra aktørene i den avtalen.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [11:16:36]: Det er viktige spørsmål, hvordan vi reduserer avfallsmengden, og de siste årene har vi jo lagt ned særlig innsats i å redusere avfallsmengden når det gjelder marin forsøpling og plast i havet, og der må vi forsterke vår innsats. I Norskehavet kommer 50 pst. av avfallsmengden fra skipsfarten, og lenger nord er det opp mot 80 pst. Det er MARPOL som er avtaleverket som regulerer dette, og i 2013 fikk Norge en dom mot seg i ESA for ikke å ha gjort nok for å redusere marin forsøpling fra skipsfarten.

Da blir mitt spørsmål: Her har vi et stort potensial for å gjøre mye som gir stor effekt, men det må systematiseres. Hvordan ser statsråden for seg at vi, i henhold til MARPOL-avtalen, skal redusere plastavfall og marint avfall i Norskehavet og nordover?

Statsråd Vidar Helgesen [11:17:44]: Med de nye tilskuddsordningene som er lansert, skjer det allerede mye, og det gjelder bl.a. ordninger som «Fishing for Litter». Men vi legger også vekt på at vi trenger en mer systematisk tilnærming, og det ligger også til grunn for opprettelsen av et oljevern- og miljøsenner i Lofoten/Vesterålen, hvor marin forsøpling vil være en sentral oppgave. De skal ikke frata ulike aktører ansvar, men de vil bidra til økt koordinering, bidra til at ulike aktører vet hvor de skal henvende seg for å få klargjort både hva som er regelverk og hva som er tilgjengelige ressurser, for å styrke innsatsen mot marin forsøpling. Det er til sammen bevilget 27 mill. kr til det senteret i 2018, og det kommer til å være en viktig spiller i denne sammenhengen.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:19:02]: Jeg har et spørsmål til landbruks- og matministeren.

Stortinget mener at hovedmålet for den norske jordbrukspolitikken skal være økt norsk matproduksjon på norske ressurser. I et land hvor vi har en knapp jordressurs, som ligger spredt ved våre fjell og fjorder, er vi derfor helt avhengig av å ha gårdsbruk av variert størrelse i hele landet. Det er bare slik vi kan utnytte gras- og beiteressursene våre til å produsere og øke matproduksjonen på de norske ressursene.

Melkeproduksjon i distriktene er derfor avgjørende for å nå de målene som er vedtatt i denne sal. Det krever at vi bruker den positive kraften i demokratiet vårt, tar aktive, bevisste valg og ikke minst har en tydelig og klar holdning til fordeling av arbeidsplasser, produksjon og verdier. Den praktiske politikken som Stortinget ønsker seg, står dermed i sterk kontrast til politikken til landbruksministerens eget parti, Fremskrittspartiet, som presser fram markedsliberalisme når det gjelder mat.

Spørsmålet vi trenger svar på i denne salen, er derfor:

Kan landbruksministeren garantere at regjeringen vil føre en politikk i tråd med Stortingets vilje og mål for den norske matpolitikken?

Statsråd Jon Georg Dale [11:20:56]: Ein kan nok skulde norsk jordbruk for forskjellig, men at det er spesielt marknadsliberalistisk orientert, trur eg er ein påstand som få vil kjenne seg igjen i. Norsk jordbruk er grundig regulert. Gjennom jordbruksavtalen styrer ein eit sett av verkemiddel som bidreg til både distriktsutjamning, utjamning i størrelse av produksjonen og utjamning mellom ulike geografiske område. Det er med på å bidra til at ein får eit jordbruk som er realitetsorientert mot støtteordningane for jordbruket, men det bidreg på den andre sida også til at vi har eit landbruk i heile landet.

Regjeringa la før valet fram ei stortingsmelding om norsk jordbrukspolitikk. Stortinget har behandla meldinga, inngått kompromiss, og det vil naturlegvis regjeringa følgje opp. Men det er grunn til å minne Arbeidarpartiet om at matproduksjonen er høgare no enn då Arbeidarpartiet styrte sist. Færre bønder sluttar no enn då Arbeidarpartiet styrte. Matproduksjonen er høgare enn nokon gong. Investeringane i norsk jordbruk går opp – og ikkje ned. Mindre areal går ut av drift enn då Arbeidarpartiet styrte. Så eg trur nok retninga som regjeringa har ført i lag med samarbeidspartia i den førre perioden, gjennomgåande har vore god for norsk jordbruk.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:22:19]: I spørsmålet lå nettopp forskjellen mellom stortingsflertallet og landbruksministerens eget parti, Fremskrittspartiet. Og det er riktig at vi i Norge med den norske modellen har tatt et aktivt valg ved å bruke politikken, ergo står det i kontrast til nettopp Fremskrittspartiets markedsliberalisme. Men det avgjørende for dagens debatt er om landbruksministeren kan garantere at han vil følge opp vedtak gjort i denne sal. I juni ble følgende vedtatt:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2018 fremme kompensierende tiltak for det tap produsenter får ved bortfall av markedsandeler i forbindelse med avtale etter EØS-avtalens artikkel 19 og utfasing av eksportsubsidiar.»

Dette har vi ikke sett noe til i statsbudsjettet, og hvorfor har ikke landbruksministeren fulgt opp vedtaket gjort i denne sal?

Statsråd Jon Georg Dale [11:23:23]: Det har eg gjort. Dersom ein les budsjettdokumentet frå Landbruksdepartementet, vil ein sjå at vi peikar på fleire tiltak vi har gjort på regulatorisk side for å bringe f.eks. mjølkeproduksjonen meir i tråd med dei prognosane vi har for korleis mjølkeproduksjonen vil sjå ut ved utfasing av eksportstøtte i 2020. Men å kompensere for inntekter

som jordbruket enno ikkje har tapt, er ei ganske spesiell tilnærming til politikken. Det er det eg opplever at representanten no tek til orde for. Det er ikkje slik oppmodingsvedtaket kan forståast. Det handlar om kva ein skal gjere i 2020. Hovudmålsetjinga mi er i alle fall at vi ikkje skal tape marknadssdelar, at vi ikkje skal tape produksjonsmoglegheiter, i norsk jordbruk. Eg har nemleg tenkt å følgje opp hovudmålet til Arbeidarpartiet, nemleg å sørgje for at det skal vere produksjonsmoglegheiter. Då må vi konkurranseorientere norsk jordbruk vidare, og vi må styrkje konkurransekrafta. Då kan vi, når vi kjem til 2020, vurdere korleis situasjonen er. Men å kompensere for bortfall av ordningar som ein ikkje har tapt, er ei spesiell tilnærming.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Terje Aasland.

Terje Aasland (A) [11:24:44]: Hvorvidt statsråden har til hensikt å følge opp Stortingets vilje og uttrykk i landbrukspolitikken, er vesentlig å få avklart. Derfor var – skal vi si – analysene og svaret på dette med å bruke egne ressurser i oppfølgingen av matproduksjonen et ganske vesentlig spørsmål, som statsråden ikke svarte på.

Men for å være tydelig med hensyn til det siste spørsmålet: Etter at Stortinget i juni veldig tydelig ba regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2018 fremme kompensierende tiltak for de tap produsentene får, er det ikke fremmet noen tiltak i statsbudsjettet for 2018. Vedtaket er ikke fulgt opp, så det å snakke om 2020 i denne sammenhengen blir for dumt – det blir useriøst – med tanke på det pålegget regjeringen og statsråden faktisk har fått av Stortinget.

Derfor spør jeg nå veldig tydelig: På hvilken måte – og når – vil regjeringen følge opp det Stortinget påla regjeringen i juni 2017 om å fremme kompensierende tiltak for det tap produsentene får ved bortfall av markedsandeler, osv.?

Statsråd Jon Georg Dale [11:25:54]: Vi kan ikkje kompensere for bortfall av marknadssdelar ein ikkje har tapt. Det er jo det som er heile utgangspunktet til regjeringa her. Og eg legg til grunn at også Stortinget meiner at når ein har sagt at hovudmålet med norsk matproduksjon er auka produksjon, bør vi først sjå om vi kan uttømme den moglegheita og styrkje vår eiga produksjonsmoglegheit også i åra framover.

Så er det slik at artikkel 19-avtalen, som oppmodingsvedtaket retta seg til, ikkje er ratifisert i EU. Det er ikkje auka import, det er ikkje bortfall av moglegheiter for produksjon basert på artikkel 19-avtalen i 2018. Og når det gjeld eksportstøtta, vert ho fasa ut i 2020.

Så oppmodingsvedtaket er oppfylt gjennom regulatoriske grep og meldt til Stortinget i budsjettdokumen-

tet. At Arbeidarpartiet no skulle ønskje ei anna oppfølging, er lov, men å hevde at det ikkje er oppfylt, er det ikkje grunnlag for.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [11:27:00]: Når eg høyrer statsråden si skryteliste, tenkjer eg: Her er det ugler i mosen. Som statsråden kanskje veit, er dette eit uttrykk me har importert frå Danmark, der den opphavlege betydninga er: ulvar i myra.

Me har tidlegare i spørjetimen høyrte at regjeringa er veldig oppteken av å ha ulv i Noreg. No skal eg ta opp temaet myr, for statsråden lèt som om han er veldig oppteken av å leggja til rette for bønder som ønskjer å satsa og utvikla garden, men det er altså frå statsråden sendt på høyring eit forslag om eit generelt forbod mot nydyrking av myr, som kraftig vil avgrensa moglegheitene til å utvikla norske gardsbruk. Då er mitt spørsmål: Meiner statsråden at det er ein god idé å ha eit generelt forbod mot nydyrking av myr, når målet er auka norsk matproduksjon?

Presidenten: Presidenten oppfatter at dette ligger litt på siden av spørsmålet, men overlater til statsråden å svare.

Statsråd Jon Georg Dale [11:28:08]: Dette er heilt innanfor – det viser berre kva slags opposisjon regjeringa har med å gjere, for det første spørsmålet gjeld kva eg skal gjere for å følgje opp Stortingets vedtak, og oppfølgingsspørsmålet gjeld kva eg skal gjere for ikkje å følgje opp Stortingets vedtak. For det er jo Stortinget som har bestilt eit forbod mot nydyrking av myr. Dette viser at nokon samla opposisjon slepp vi iallfall å ha med å gjere.

Forslaget om forbod mot nydyrking av myr vil ha konsekvensar for norsk jordbruk. Difor er også dette sendt på høyring, og det er lagt opp til at det skal kunne vere ein unntaksheimel i spesielle tilfelle. Vi går no gjennom høyringsuttalar og vil kome tilbake igjen, basert på det. Men dette er nok eit godt eksempel på at statsråden faktisk følgjer opp dei pålegga Stortinget gjev.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:29:02]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en endring i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringen var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Geir Pollestad til næringsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Arne Nævra (SV) [11:29:36]: «Slik Sosialistisk Venstreparti og flere medier ser det, svarer ikke statsråden på spørsmålet jeg stilte ham 31. oktober 2017 om jernbane i Buskerud, når han henviser til en utredning fra Bane NOR fra 28. juli 2016. Derfor spør jeg på nytt:

Kan statsråden vise til eksisterende utredning, eller vil han ta initiativet til en utredning, av muligheten for to tog i timen som grunnrute mellom Drammen og Kongsberg på eksisterende enkeltspor og hva dette vil kreve av tilpasninger og kostnader, der strekningen Drammen–Hokksund vurderes spesielt?»

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:30:19]: Jeg registrerer at representanten ikke er fornøyd med det svaret jeg ga, men la meg minne om at spørsmålet jeg fikk, var:

«Kan statsråden opplyse om han vil ta initiativet til en utredning om hva som kreves av utbygging og investeringer på den aktuelle strekningen for å få to tog i timen mellom Drammen og Kongsberg, om det ikke allerede foreligger?»

I mitt skriftlige svar viser jeg til Jernbaneverkets utredning av strekningen fra Hokksund til Kongsberg av 2016, der behovet for infrastruktur for å kunne kjøre to regiontog i timen til og fra Kongsberg ble vurdert. Det er altså en utredning som har blitt bestilt på det området. Dermed mener jeg at en har ivaretatt det som det var spurt om.

Hvis representanten egentlig var opptatt av tiltak på strekningen Drammen–Hokksund, altså den øvrige delen av strekningen, som ikke nå blir utredet, kunne han gjerne ha spesifisert nettopp det i spørsmålet. Det overrasker meg at han ikke tar inn over seg at det er en Jernbaneverk-utredning av togtilbudet nettopp mot Kongsberg. Den har ligget ute på sidene til Bane NOR siden april 2016 og har blitt godt dekket av lokal presse.

Men la meg være veldig tydelig på hva som er gjort av utredninger av denne strekningen, både av Drammen–Hokksund og av Hokksund–Kongsberg.

I brev fra Samferdselsdepartementet av 8. mai 2015 til Vegdirektoratet og Jernbaneverket, med kopi til Buskerud fylkeskommune, om oppfølging av KVU/KS1 for en eventuell Buskerudbypakke 2 framgår det bl.a. at det i første omgang er aktuelt med tiltak for jernbane på

strekningen mellom Drammen og Hokksund, og at det på jernbanen mellom Hokksund og Kongsberg skal utredes nærmere før det eventuelt vil bli aktuelt med ordinær planlegging.

På den bakgrunn har Bane NOR jobbet med en komunedelplan – ganske konkret, bedre enn en utredning, vil jeg si – for nettopp dobbeltspor Gulskogen–Hokksund. Planforslaget var til offentlig ettersyn denne sommeren, altså sommeren 2017, og er planlagt oversendt til kommunene for andregangsbehandling om veldig kort tid.

Jernbanedirektoratet har opplyst at Bane NOR vil inkludere en vurdering av trinnvis utbygging av dobbeltspor og muligheter for gradvis økning av togfrekvens fra ett til to tog per time som grunnrute mellom Gulskogen og Mjøndalen/Hokksund i grunnlaget for fastsettelse av denne komunedelplanen. Dette vil gi grunnlag for å vurdere hvilke tiltak som må gjennomføres på eksisterende enkeltspor mellom Gulskogen og Hokksund for å kunne øke togtilbudet til to tog per time. Jeg synes ikke det er noen vits i en ny utredning av det, det var det som var spørsmålet, for vi er allerede på komunedelplanen.

Når det gjelder utredning av strekningen Hokksund–Kongsberg, omfatter det vurdering av strategier for utvikling av et togtilbud videre mot Kongsberg, etter ferdigstillelsen av et eventuelt tiltak på strekningen Drammen–Hokksund. Som representanten sikkert har lest i utredningen, er det blant de vurderte konsepter ingen billige løsninger som muliggjør en frekvens med to regiontog og et fjerntog/godstog i timen til Kongsberg, uten store investeringer.

Denne regjeringen gjennomfører nå en historisk jernbanesatsing. Vi synes ikke det er noen vits i å gjennomføre nye utredninger der vi allerede har gjort dem. Det var det som var det opprinnelige spørsmålet fra representanten, som jeg besvarte.

Arne Nævra (SV) [11:33:28]: Jeg takker for svaret.

Utredningen som statsråden viser til i sitt skriftlige svar – og nå – utredet bare alternativet dobbeltspor mellom Hokksund og Kongsberg, med unntak av enkeltspor, uten mål om to tog i timen og et fullstendig nytt traséalternativ på den strekningen. Derfor ga altså ikke den planen svar på mitt spørsmål.

På strekningen Gulskogen–Hokksund jobber Bane NOR nå med komunedelplanen, som statsråden henviser til, alternative traseer for dobbeltspor. Heller ikke her kjenner man til om det er mulig å innføre grunnrute med to tog i timen, med moderate tilpasninger og kostnader. Prosjektlederen, Randi Mona, opplyser at prosjektet i tillegg ser på muligheter for en trinnvis utvikling av denne strekningen. De ser på ulike konsepter som kan innebære bygging av dobbeltspor på hele eller

del av strekningen. Mye tyder på at de nå er inne på samme tanker som meg.

Vil ikke statsråden da ta kontakt med Bane NOR og justere oppdraget i retning av det jeg etterspør?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:34:33]: Det regjeringen jobber med, er å bygge en bedre jernbane. Det betyr mange steder at det er dobbeltspor som er det nødvendige, fordi trafikken er så tett og frekvensen så høy at noe annet ville vært ufornuftig. Andre steder kan lange kryssningsspor være løsningen. Jo bedre eller jo billigere en klarer å innfri de overordnede målsettingene, jo større sjanse er det for å få gjort det raskt. Det er noe av den tilnærmingen vi har. Når en utreder dobbeltspor, betyr ikke det nødvendigvis at det er det en ender opp med, for målsettingen for hele intercitysatsingen må være å se på hvilken frekvens vi ønsker å oppnå – hvilke togavganger, hvor hyppig. Det er det publikum er opptatt av. Om togene fysisk går på dobbeltspor eller på enkeltspor, tror jeg ikke vi som passasjerer er opptatt av. Det handler om hva som er mulig for dem som planlegger jernbanen, altså Jernbanedirektoratets arbeid. I det arbeidet Bane NOR har, er det ikke nødvendigvis sånn at man ender opp med dobbeltspor, men det er noe av det man utreder. Og så blir det å gjøre de beste praktiske tilnærmingene til det. Jeg tror egentlig ikke at vi er så veldig uenig, selv om debatten gir inntrykk av det.

Arne Nævra (SV) [11:35:41]: Jeg takker igjen for svaret.

Jeg tror kanskje at vi heller ikke er så uenige om målet. Det er heller ingen skam å snu eller å finne nye løsninger for veier der det er konstruktive løsninger i en annen retning. Mitt forslag var nettopp et forsøk på å finne en slik konstruktiv løsning. Det er veldig mange som er opptatt av det i nedre Buskerud, dette er en tverrpolitisk spørsmålsstilling.

Da er igjen spørsmålet mitt til statsråden om jeg har forstått det riktig, at det kun er dobbeltspor som er i mandatet. Hvis det ikke er det, at det også er utredning av enkeltspor i mandatet til Bane NOR, vil jeg gjerne ha svar på det, for det er veldig viktig. Og det er veldig viktig at statsråden da gir signaler til Bane NOR, som sitter med komunedelplanleggingen nå.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:36:34]: Vår tilnærming til utbygging av jernbanen er at vi skal bygge innenfra og ut. Da klarer man raskt å få et best mulig tilbud til flest mulig. Innen 2024 vil det med intercityutbyggingen til Vestfoldbanen også være dobbeltspor til Gulskogen. I forbindelse med det komunedelplanarbeidet som Bane NOR gjør, vil en finne ut hva som må til av tiltak for å få to tog i timen til Hokksund. Hvis det betyr at en må ha dobbeltspor, er det det en jobber

videre med. Hvis det betyr at en heller kan bruke enkeltspor, men med lange kryssingsspor, er det det vi ender opp med. Jeg er opptatt av å få høy frekvens og god forutsigbarhet, men også å fikse mest mulig. Det betyr at vi må ha kostnadene under kontroll. Selv om vi under dagens regjering har et jernbanebudsjett for 2018 som er over 9 mrd. kr høyere enn da vi overtok, betyr ikke det at vi har så mye penger at vi kan bygge dyrere løsninger enn det vi strengt tatt trenger.

Jeg er veldig glad for det jeg her oppfatter som SVs tilnærming, at det er funksjonalitet en er opptatt av, ikke hvilket navn infrastrukturen i seg selv har. Dobbeltspor bygger vi ikke, med mindre en trenger det. Men vi skal ha et langsiktig perspektiv på hva som er det faktiske behovet.

Spørsmål 2

Fra representanten Geir Pollestad til næringsministeren:

«Kva er status for arbeidet med ei utgreiing av krav om norske løns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel og i norske farvatn?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 3

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:37:57]: «Det gjelder tilskuddsordningen for konfliktdempende tiltak i kommuner med ulverevir. I tilskuddsregelverk av 27. juni fremgår det at kommunene står fritt til å disponere tilskuddet og selv skal velge tiltak. Trysil kommune søkte om tilskudd til å undersøke ulvens genetiske og geografiske opphav, blant annet fordi kunnskap og forskning anses som konfliktdempende, men fikk avslag.

Mener statsråden at han er bedre kvalifisert til å vurdere hva som vil virke konfliktdempende i Trysil, enn kommunestyret i Trysil?»

Statsråd Vidar Helgesen [11:38:41]: Det korte svaret er nei. Jeg er overbevist om at kommunestyret i Trysil er godt kvalifisert og bedre enn meg til å vurdere hva som kan virke konfliktdempende i Trysil, men det er ikke hovedpoenget i denne saken. Det som er kjernen, er at kommunens søknad ikke faller innenfor rammene for denne tilskuddsordningen.

Formålet med tilskuddsordningen er, som representanten er inne på, å bidra til konfliktdemping i kommuner med ulverevir. Regjeringen har ønsket å være fleksibel med hensyn til bruken av midler fra tilskuddsord-

ningen. Derfor er det vide rammer for ordningen. Kommunene har stor frihet til selv å velge hva pengene skal brukes til, og dermed finne gode løsninger for egne innbyggere. Men det er ikke slik at det er fritt frem hva pengene kan brukes til. Det kan ikke være slik. Alle offentlige tilskuddsordninger plikter å angi nærmere hva tilskuddene skal kunne brukes til.

Av departementets retningslinjer for tilskuddsordningen fremgår det at ordningen først og fremst tar sikte på konkrete tiltak i lokalsamfunnet som kommer innbyggerne direkte til gode og virker positivt. Tiltak uten en slik konkret og direkte nytteverdi faller i utgangspunktet utenfor ordningen.

Videre følger det av retningslinjene at kommunenes bruk av pengene skal henge saklig sammen med belastningen av å ha et ulverevir, f.eks. støtte til grunneiere som mener at de har fått redusert sine jaktinntekter som følge av ulv, støtte til næringsutvikling, transport, fysiske tiltak for å gjøre innbyggerne tryggere der det er ønske om det, støtte til idrett og aktiviteter for å kompensere for manglende bruk av skog og mark, f.eks. Søknaden om tilskudd til utredning av ulvens genetiske og geografiske opphav faller etter dette klart utenfor rammene for ordningen.

For øvrig kan jeg gjøre representanten oppmerksom på at regjeringen har igangsatt en ny uavhengig genetisk utredning av ulvestammen i Norge. Første fase i det arbeidet er allerede gjennomført i år. Andre fase utlyses av Miljødirektoratet i løpet av året. Det vil derfor heller ikke være hensiktsmessig bruk av offentlige midler å finansiere en kommunal utredning om det samme temaet i tillegg til den statlige.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:40:47]: Jeg takker for statsrådets svar. Men nå har det seg slik at kommunene forholdt seg til et tilskuddsregelverk som er datert 27. juni 2017 og trådte i kraft 1. juli 2017. Ordlyden i det tilskuddsregelverket var:

«Kommunene skal selv beslutte hvilke konfliktdempende tiltak som skal finansieres. Kommunen står fritt til å disponere tilskuddet og velge tiltak.»

Søknadsfristen var 1. oktober 2017, og Trysil kommune – og andre kommuner også – sendte inn søknaden sin før fristen.

De retningslinjene som statsråden her viser til, er retningslinjer som kom i et brev til Miljødirektoratet fra Klima- og miljødepartementet 10. oktober 2017, altså etter at fristen hadde gått ut. Er det slik at statsråden har ombestemt seg etter at han så hvilke tiltak det ble søkt tilskudd om? Og er det sånn å forstå at statsråden frykter for utfallet av en slik undersøkelse som Trysil ønsker å gjennomføre, og derfor valgte å innføre innskrenkende retningslinjer etter søknadsfristen?

Statsråd Vidar Helgesen [11:42:00]: Jeg ble bedt av Miljødirektoratet om å presisere, og utgangspunktet for hele denne ordningen er et anmodningsvedtak fra Stortinget som Stortinget faktisk har etterlyst i flere omganger, der formålet fra Stortingets side helt klart har vært tiltak for folk i ulvesonen, for kommuner med ulverevir. Det har jeg vært veldig opptatt av å følge, og da var det ikke så vanskelig for meg å presisere overfor Miljødirektoratet hvordan denne tilskuddsordningen var å forstå.

Kommunene har frihet til å velge tiltak innenfor tilskuddsordningen og når de får tilskudd, å bruke det. Men det vedtaket Stortinget har fattet, og det de har bedt om, er altså et tilskudd ment å tilgodese folk. Samtidig har Stortinget bedt regjeringen om en uavhengig genetisk utredning, og den har vi igangsatt. Det håndterer vi skikkelig, og det er ikke behov for en egen kommunal utredning om akkurat det samme temaet.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:43:01]: Det er mange kommuner som valgte ikke å søke på ordningen i det hele tatt fordi man fant selve ordningen så konfliktskapende. Men noen kommuner kom fram til at det eneste man kunne se som konfliktdempende, var en sann undersøkelse, og valgte derfor å søke på ordningen.

Her ser det ut som om statsråden først rekker ut en hånd og tilbyr penger til konfliktreducerende tiltak, for så i neste vending si: Vent nå litt, dere får bare penger hvis dere går med på våre premisser, nemlig hvis dere finner dere i permanent tapte jaktinntekter, hvis dere aksepterer redusert bruk av skog og mark, hvis dere aksepterer at det er mindre trygt i lokalsamfunnet med ulven rekende rundt husveggen.

Jeg synes det er kritikkverdig at statsråden forsøker å kjøpe ut kommuner berørt av ulv på denne måten, og i hvert fall når han ikke kan gi dem den friheten til å bestemme tiltak som de ønsker selv. Mitt spørsmål er: Er det slik at statsråden kun vil finansiere tiltak hvis søkerne aksepterer premisset for ulveforvaltningen i Norge, nemlig at man må finne seg i en uforholdsmessig stor belastning som følge av ulvesoneforvaltningen og manglende uttak av ulv i ulvesonen?

Statsråd Vidar Helgesen [11:44:10]: Det som har vært viktig for meg, er å følge opp Stortingets premisser og Stortingets klare anmodningsvedtak, bl.a. om en tilskuddsordning. Om jeg ikke husker feil, har også Senterpartiet stått bak det vedtaket. Og så har jeg vært opptatt av å følge opp det andre viktige anmodningsvedtaket fra Stortinget, nemlig om en undersøkelse av ulvens genetiske og geografiske opphav. Når det er i gang, samtidig som Stortingets forutsetning er at tilskuddsordningen skal gjelde gode tiltak for folk i ulvesonen, var ikke dette et vanskelig spørsmål.

Kommunene har søkt om mange ulike tiltak, og jeg

kan nevne noen eksempler på tiltak som har fått støtte gjennom ordningen: styrking av kommunalt viltfond, kompensasjon til jegere med tapte jaktinntekter, tapte beiteinntekter, støtte til rovviltgjerder, kunnskapsformidling til skole, bønder og jegere, beskyttelsesvester til jakthunder, næringslivsutvikling og andre konfliktdempende tiltak. Noen kommuner har søkt om alternativ genetisk utredning, men også andre tiltak, og har fått tilskudd til det.

Spørsmål 4

Kjersti Toppe (Sp) [11:45:26]: «Frå 2018 føreslår regjeringa endringar i folketrygdas stønadsordning til tannbehandling etter innslagspunkt 14. Det skal ikkje lenger vere mogleg å få dekkja kostnader ved tannbehandling til pasientar med tannskrekk/odontofobi. Dette er ei svært sårbar og utsatt gruppe pasientar, som frå nyttår står utan eit reelt behandlingstilbod.

Kvifor blei ikkje denne store endringa sendt på høyring, og vil statsråden reversere denne innstrammainga for pasientar med alvorleg tannbehandlingsangst?»

Statsråd Bent Høie [11:46:03]: Jeg vil først slå fast at pasienter med sterk angst for tannbehandling eller odontofobi ikke vil få et svakere tilbud fra nyttår. I et anmodningsvedtak fra mars 2008 – i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 35 for 2006–2007, Framtidens tannhelsetjenester – ble regjeringen bedt om å etablere et tilbud til denne pasientgruppen. Et slikt tilbud er nå etablert i regi av fylkeskommunene, og dette tilbudet svekkes ikke i statsbudsjettet. Tvert imot foreslår vi at tilbudet styrkes med 10 mill. kr.

Folketrygdens stønadsordning for personer med sterkt nedsatt egenomsorg – innslagspunkt 14 – har en annen målgruppe enn personer med angst for tannbehandling eller odontofobi. Målgruppen er personer med varig sykdom og funksjonsnedsettelse som trenger bistand for å gjennomføre daglig munnpleie. Både psykisk og somatisk sykdom er omfattet.

Det skal foreligge erklæring fra lege eller psykolog om varig sykdom, dvs. at sykdommen også varer langt utover gjennomføringen av tannbehandling. Endringene som ble gjort i stønadsordningen fra 2008, var at tannlege og pasient ikke lenger skulle sende søknad til trygdeetaten på eget skjema og få forhåndsgodkjenning av behandlingsforslaget.

Private tannlegers bruk av innslagspunkt 14 er firedoblet på tre år – fra 58 mill. kr i 2013 til 197 mill. kr i 2016. Helfos kontroll har avdekket at det ofte mangler erklæring fra lege eller psykolog, og at tannlegen selv angir tannlegeangst/odontofobi som varig sykdom. Det er jeg ikke fornøyd med.

Det er nødvendig å ha kontroll med ordningen. Helfos analyse og kontroller tyder klart på at tannlegene tøyser vilkårene langt utover Stortingets formål med denne ordningen. Det er derfor, etter mitt syn, en riktig og nødvendig justering vi nå foretar. Hensikten er å bringe tannlegenes praksis i samsvar med intensjonene i regelverket. Det er også grunnen til at endringene ikke har vært sendt på høring.

For pasienter med sterk angst for tannbehandling eller odontofobi har vi i dag et spesialtilbud gjennom et samarbeid mellom de odontologiske kompetansesentrene og fylkeskommunene. Disse pasientene trenger som oftest psykologbehandling for å bli kvitt odontofobien før tannbehandlingen kan begynne. De trenger også tannlege med spesialkompetanse i odontofobi.

Jeg vil følge nøye med på utviklingen av konsekvensene av de presiseringer vi nå gjør. Skal en utvide tilbudet til pasienter med tannlegeskrekk som ikke har en bakenforliggende sykdom, er dette bl.a. en diskusjon som hører hjemme i det utvalget som nå jobber med prioriteringer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Kjersti Toppe (Sp) [11:49:00]: Takk for svaret. Det kan diskuteres om det er ei styrking av tilbudet til denne gruppa når ein fjernar anledningen til å få dette delvis betalt gjennom innslagspunkt 14 i stønadsordninga til folketrygda, og når regjeringa sjølv budsjetterer med at dette skal ha ei innsparing på 30 mill. kr. Dette er ekstremt sårbare pasientar, og det er feil å tru at alle desse vil makta å reisa inn til eit kompetansesenter når dei vert nekta å få ei behandling betalt hos den lokale tannlegen sin, som dei har oppnådd ein kontakt med.

Eg synest det er spesielt at ein hevdar at tannlegar misbruker stønadssystemet, og svarer med å ta vekk heile ordninga. Har ikkje statsråden vurdert å gjera presiseringar i kva som skal til for at stønaden vert tatt vekk, i staden for å ta vekk heile ordninga?

Statsråd Bent Høie [11:50:04]: Representantens framstilling er ikke riktig. Den ordningen som en presiserer regelverket for, var ikke ment som en ordning for pasienter med odontofobi. Det er en utvikling som en har tatt seg til i tjenesten, og som ikke er noen påstand fra meg, men som er et resultat av en gjennomgang som Helfo har gjort. Det er helt åpenbart at det heller ikke var Stortingets intensjon at denne ordningen skulle omhandle pasienter med odontofobi, fordi den endringen – som ble gjort i 2008 – at dette var noe tannlegene kunne sette i gang selv, ble gjort samtidig som Stortinget i et anmodningsvedtak ba om at det ble etablert et eget tilbud i fylkeskommunene til pasienter med odontofobi. Det tilbudet er nå etablert, og det styrkes i dette statsbudsjettet. Dette er en veldig tydelig oppkla-

ring av slik hele ordningen var tenkt. Disse pasientene vil få et tilbud i de fylkeskommunale sentrene.

Kjersti Toppe (Sp) [11:51:12]: Det er jo ei svekking når ein argumenterer med at det vert brukt for mykje pengar på ei ordning det er stort behov for, og ein kuttar 30 mill. kr. Da hjelper det ikkje å gi 10 mill. kr til kompetansesenter for å ta seg av alle desse pasientane. Eg les no på Helfos sider at det for odontofobi i dag er ei ordning som ein kan få stønad for innanfor innslagspunkt 14, så det er rart at statsråden framstiller det som om dette er ei ordning som ikkje finst. Ordninga gjeld i dag, og ho vert no tatt vekk av denne regjeringa.

Odontofobi er ein diagnose. Etter det eg forstår, kan han stillast av lege eller psykolog. Det er klart at desse personane har ein sjukdom som er langvarig inntil han vert behandla, som mange andre, og dei klarer ikkje dagleg å få til tilfredsstillande munnpleie og tannpleie.

Vil statsråden revurdere si innstilling til dette i Stortinget?

Statsråd Bent Høie [11:52:20]: Det er helt klart at odontofobi er en sykdom, men for å få støtte etter den ordningen som er innenfor innslagspunkt 14, er en avhengig av at en også har en bakenforliggende langvarig sykdom som varer etter at tannbehandlingen er gjennomført. Tilbudet til pasienter med odontofobi – også der det ikke er det – skal gis i de tilbudene som nå styrkes. Representanten må være klar over at dette også er en styrking av skjermingen av tilbudet, for hvis pasienter med odontofobi i dag får behandling hos private aktører etter punkt 14-ordningen, betaler de betydelige egenandeler, mens tilbudet er gratis der tilbudet var ment å bli gitt – det som nå styrkes – nemlig gjennom fylkeskommunene. Det vil faktisk gi et bedre og billigere tilbud for disse pasientene.

Spørsmål 5

Ketil Kjenseth (V) [11:53:23]: «Helse Sør-Øst RHF inngikk i 2013 en avtale med den amerikanske leverandøren Carestream om å installere et røntgendatasystem ved alle de 35 sykehusene i regionen innen utgangen av 2016. Sykehuset Innlandet HF ble valgt som pilotsykehus, og etter gjentatte forsinkelser ble deler av røntgendatasystemet implementert i 2016. De samlede årlige ekstrautgiftene ved SI beløper seg til om lag 15 millioner kroner.

Er det Helse Sør-Øst RHF eller Sykehuset Innlandet som må dekke ekstrautgiftene?»

Statsråd Bent Høie [11:54:07]: Helse Sør-Øst har informert Helse- og omsorgsdepartementet om at regio-

nalt radiologiprojekt ble satt i gang i regionen våren 2013. Målet er å innføre et felles radiologisystem for alle helseforetak i Helse Sør-Øst. Et felles system vil gjøre det mulig å dele bilder og tilhørende informasjon mellom helseforetakene. Det betyr at behandlende helsepersonell kan samarbeide på tvers av helseforetakene, og pasienten vil ofte slippe å ta den samme undersøkelsen flere ganger. Sykehuset Innlandet ble valgt som første helseforetak for den nye løsningen.

Piloteringen har imidlertid vist seg å være langt mer krevende enn forutsatt. Spesielt utfordrende har det vært å etablere den administrative delen av systemet, fordi denne delen krever omfattende tilpasninger til det enkelte helseforetakets øvrige systemer. Dette gjelder bl.a. systemer for timebestilling, logistikk, bildebeskrivelser, koding for aktivitetsrapportering m.m. Her er det avdekket feil ved selve løsningen, men også ved hvordan den fungerer sammen med de andre systemene som benyttes ved Sykehuset Innlandet.

Helse Sør-Øst skal gjennomgå IKT-prosjektene sine. De vil da vurdere tidsplaner og ressursbruk for å sikre at den samlede IKT-porteføljen kan gjennomføres og realiseres innenfor et akseptabelt risikonivå. Det er viktig at regionen lykkes med å etablere felles løsninger på tvers av helseforetakene.

Departementet har fått informasjon om at Helse Sør-Øst og Sykehuset Innlandet er i dialog om de økonomiske forholdene. Helse Sør-Øst legger til grunn at det skal gjøres en helhetlig vurdering basert på de ulemper merarbeidet i prosjektet har påført helseforetaket. Jeg oppfatter med dette at Helse Sør-Øst nå er åpne for at helseforetaket skal kompenseres for ekstrautgifter.

Ketil Kjenseth (V) [11:55:58]: Jeg oppfatter at intensjonen i anskaffelsen er god, men det har ført til betydelige utfordringer i implementeringen av det nye røntgendatasystemet. Det reiser mange flere spørsmål i lys av saken vi har hatt om outsourcing og anskaffelse av et større IKT-system, som Helse Sør-Øst har vært gjennom, og som for så vidt har noe med mandatet mellom Sykehuspartner og Helse Sør-Øst å gjøre – det er ett spørsmål som reiser seg. Et annet spørsmål er knyttet til at vi ser ut til å ha et Helse-Norge som er delt i fire når det gjelder digitalisering, og hvor Helse Sør-Øst ser ut til å gå en helt egen vei i forhold til de tre andre regionale helseforetakene. Det er også en stor utfordring.

Men konkret til røntgenanskaffelsen: Riksrevisjonen varslet en gransking av anskaffelsen. Har statsråden noen tanker om hva det vil bringe?

Statsråd Bent Høie [11:57:06]: Jeg har den generelle holdningen at Riksrevisjonens undersøkelser opp mot helsetjenesten alltid er velkomne, for de gir oss ny kunnskap og innblikk i områder som kan forbedres.

Det har vi også fulgt opp, i og med at vi har hatt flere andre riksrevisjonsrapporter knyttet til ulike IKT-prosjekter.

Jeg opplever ikke at Helse Sør-Øst har valgt en egen vei når det gjelder denne typen spørsmål, men Helse Sør-Øst har en annen historie knyttet til IKT enn de tre andre helseregionene. Det baserer seg i all hovedsak på at Helse Sør-Øst startet opp som to helseregioner – Helse Øst og Helse Sør – som i sin tid valgte veldig ulike strategier på dette området. Det betyr at den ryddejobben som på dette området ble gjort i bl.a. Helse Nord og Helse Vest, kom Helse Sør-Øst i gang med på et betydelig senere tidspunkt.

Ketil Kjenseth (V) [11:58:11]: Takk for svaret. Den ryddejobben er viktig, men en kan jo stille spørsmål ved om den egentlig er gjort i Helse Sør-Øst, all den tid en fortsatt bl.a. forholder seg til 830 databaser, mens Helse Vest fra 2018 skal over på en i hvert fall samlet databasestruktur. Det sier noe om en betydelig forskjell i tilnærmingen og utviklingen.

Tilbake til det opprinnelige spørsmålet: Fordelingen av utgiftene er jo én del. Arbeidsbelastningen har vært betydelig for dem som har gått gjennom implementeringen. Men hvis det nå blir sånn at Helse Sør-Øst må si opp en kontrakt om både røntgensystem og IKT-systemer, vil det kanskje også måtte føre til noen økonomiske omprioriteringer og kan hende utsette noen investeringer. Kan dette få noen følger for framdriften av noen investeringsprosjekter i Helse Sør-Øst?

Statsråd Bent Høie [11:59:16]: For det første er Helse Sør-Øst på ingen måte ferdig med ryddejobben. De er midt i den. En del av arbeidet de var i gang med i forbindelse med outsourcingen av det en kan kalle IKT-infrastruktur, er en vesentlig del av dette. Det prosjektet er stilt i bero, i påvente av det arbeidet som nå gjøres i forbindelse med vurderingen av hvilke strategier som skal velges, etter at en avdekket at en i forberedelsen til outsourcingen hadde gitt tilgang for personell som ikke skulle hatt tilgang. Det viser også betydningen av å komme videre og få løsninger på plass, for dette er fundamentet for mye av det andre. Helse Sør-Øst har behov for å gjøre store investeringer på dette området.

Hva som blir konsekvensene hvis eventuelle avtaler ikke kan gjennomføres, må en komme tilbake til når styret i Helse Sør-Øst eventuelt har vurdert de spørsmålene.

Spørsmål 6

Masud Gharahkhani (A) [12:00:46]: «Arbeiderpartiet har fremmet en rekke forslag om krav til trossam-

funn som mottar statsstøtte. I VG 14. november 2017 kommenterte kulturministeren Arbeiderpartiets initiativ til krav om kvotering av kvinner i styrene til tros- og livssynssamfunn. Hun begrunner sin avvisning med at det kan gi byråkrati, og at kravet kan omgås.

Hva er egentlig regjeringens syn på krav om kvinnekvotering i styrer i trossamfunn?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:01:13]: Regjeringen er opptatt av å sikre reell bestemmelse i tros- og livssynssamfunn. Staten bør ikke bruke økonomiske virkemidler for å styre lovlig aktivitet i samfunnene. Tros- og religionsfriheten i Norge står sterkt, og regjeringen er opptatt av at den skal stå sterkt. Det er en grunnleggende menneskerettighet å bevare folks trosfrihet.

Diskriminering på grunn av kjønn er forbudt på alle områder i samfunnet, også i trossamfunnene. For at trossamfunn skal kunne behandle menn og kvinner ulikt, må de generelle vilkårene i likestillingsloven være oppfylt. Ifølge loven kan ikke kvinner nektes tilgang til rent administrative styringsorganer i trossamfunn. Det understreker også Kulturdepartementet i forslaget til ny lov om tros- og livssynssamfunn, som ble sendt på høring i september i år. Vi har ikke foreslått krav om minst 40 pst. representasjon av kvinner eller menn i styringsorganene i trossamfunn, for i mange trossamfunn er de administrative organene slått sammen med organene som behandler spørsmål om tro og religion. Derfor er jeg også veldig glad for at Arbeiderpartiet understreker at de ikke vil være med på å svekke trosfriheten i Norge. Det betyr at de trossamfunnene som ikke har egne organer for administrasjonsspørsmål, er nødt til å opprette en rekke nye organer rundt omkring i de ulike trossamfunnene, og der skal altså kvinner få lov til å sitte – mens Arbeiderpartiet ikke ønsker å stille krav til de etablerte styrene i trossamfunnene, så der vil det ikke skje noen endring.

Jeg har større tro på at vi skal stimulere og bidra til forståelse for nødvendigheten av å få kvinner inn i disse styrene, men uten å sette krav til kvotering og dermed bryte grunnleggende menneskerettigheter i Norge. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen er enig med Arbeiderpartiet i at vi skal verne om trosfriheten. Da kan vi ikke stille krav til kvotering i de styrene i trossamfunnene som behandler trosspørsmål. Jeg synes det blir litt pussig hvis vi skal pålegge trossamfunnene å etablere styrer i tillegg, som bare skal behandle spørsmål knyttet til administrasjon, og at disse styrene skal være gode nok for kvinner å sitte i.

Masud Gharahkhani (A) [12:03:56]: Da Norge som første land i verden innførte kjønnskotering i styrerom, utgjorde kvinner kun 7 pst. av styremedlemme-

ne i norske bedrifter. Også da mente mange dette var problematisk – ja, noen mente det var umulig – og at her ville man finne kreative løsninger for å slippe disse kravene. Mye var prøvd, men det ga ikke resultater.

Det var mange nølere som brukte de samme argumentene som vår kulturminister gjør i dag, men først da denne sal gjennom politiske vedtak ga det tyngde, ga det også resultater. Det er nettopp derfor Arbeiderpartiet ønsker 40 pst. kvinnelig representasjon i trossamfunnene.

Jeg hører at kulturministeren sier at den diskusjonen skal man ta gjennom den nye tros- og livssynssamfunnsloven, men det står slik om det:

«Etter departementets syn bør en i utgangspunktet ikke stille mer inngripende krav overfor tros- og livssynssamfunn om likebehandling på grunnlag av kjønn.»

Da mener jeg at man ikke stiller tydelige nok krav til f.eks. muslimske trossamfunn. Jeg synes det er trist at Norges kulturminister setter seg i samme bås som religiøse ledere og imamer som sier nei, nei, nei.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:05:08]: Jeg blir rett og slett litt skremt når jeg hører at representanten fra Arbeiderpartiet kan sammenligne et styre i et selskap med et trossamfunn. Her snakker vi om grunnleggende menneskerettigheter. Hvis Norge bryter dem, kan vi få spørsmål om dette i Menneskerettighetsdomstolen og bli dømt for det fordi vi ikke ivaretar de grunnleggende menneskerettighetene. Det er altså to forskjellige ting.

Representanten må også lese det som står i Arbeiderpartiets forslag, om «minst 40 pst. representasjon av kvinner i styringsorganer som forvalter statlig støtte».

Det er bare disse styrene Arbeiderpartiet finner kvinnene gode nok til å sitte i. Det er feil som representanten fra Arbeiderpartiet sier, at de skal sitte i styrer i trossamfunnene. Hvis ikke må representanten nesten benytte muligheten her og nå til å oppklare hva Arbeiderpartiet egentlig mener, for nå sier han det motsatte av det som står i Arbeiderpartiets forslag.

Masud Gharahkhani (A) [12:06:10]: Vi bor i Norge, og i Norge skal vi verdsette likestilling. Uten norske likestillingsverdier ville ikke Norge vært det fantastiske landet det er.

Når det f.eks. gjelder moskeer, finnes det nok damer der, men mannfolkene lar dem ikke slippe til. Derfor skal vi i denne salen vedta tydelig politikk som sier noe om hvilke verdier Norge skal bygge på, og at det i disse styrene i trossamfunnene skal være kvinnelig representasjon. Vi bor i et land hvor vi gir penger til trossamfunnene, slik at folk har mulighet til å praktisere sin egen religion. Det er bra, men da skal vi stille en del krav tilbake.

I Politisk kvarter 24. oktober i en debatt med Hadia Tajik sa Høyres innvandringspolitiske talskvinne, Kristin Ørmen Johnsen, seg positiv til Arbeiderpartiets initiativ om kvinnekvotering. Er det slik at kulturministeren er uenig med eget parti i denne saken?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:07:04]: Jeg hørte også på den debatten, og det representanten Kristin Ørmen Johnsen sa, var at hun var positiv til å vurdere å diskutere tiltak. Det er Høyre, og det er regjeringen. Vi ønsker å se på positive virkemidler for å få flere kvinner inn i styrene. Derfor tok jeg initiativ til å invitere mange trossamfunn til et møte i vår hvor vi diskuterte nettopp dette: Hvordan kan vi få flere kvinner inn i trossamfunnene og i deres styrende organer? Om noen dager inviterer jeg nok en gang kvinnelige representanter fra alle trossamfunn til å komme og fortelle oss hva som trengs for at vi skal få flere kvinner inn i styrene uten å bryte grunnleggende menneskerettigheter, som representanten fra Arbeiderpartiet egentlig tar til orde for at vi skal gjøre. Arbeiderpartiet tar til orde for at likestilling og kvotering i dette spørsmålet er viktigere enn å ivareta grunnleggende spørsmål knyttet til tros- og religionsfrihet. Det er nesten sånn at vi må be Arbeiderpartiet om å klargjøre hva de mener i dette spørsmålet.

Spørsmål 7

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:08:26]: «Det vises til at regjeringen ønsker en endring av oppnevningsretten for stipendkomiteene, ved at denne retten flyttes til det sentrale Utvalget for statens kunstnerstipend. Nå frykter flere tusen kunstnere at det i praksis innebærer en svekkelse av demokratiske prosesser, og at man vil få en uheldig maktkonsentrasjon i norsk kunstliv.

På hvilket grunnlag anser statsråden det som nødvendig å endre dagens praksis av oppnevningsretten, og vil statsråden ta hensyn til de innspillene som har kommet fra kunstnerorganisasjonene?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:08:57]: Gjennom 20 år har stortingsmeldinger og utredninger tatt til orde for å justere oppnevningsretten og strukturen i Statens kunstnerstipend. Først nå gjør vi noe med det. Dette forslaget har ligget på kulturministerens bord gjennom mange år, og jeg glad for at vi nå har en regjering som er opptatt av uavhengighet og åpenhet, og som derfor foreslår dette.

Jeg skjønner at kunstnerorganisasjonene ikke er spesielt fornøyd med at vi fratar dem beslutningsmyndighet til å oppnevne egne medlemmer til komiteene, men for regjeringen er det hensynet til uavhengighet, åpenhet og faglige vurderinger som er det viktigste i disponeringen

av de 300 mill. kr som staten bruker på kunstnerne våre, særlig til den smale og eksperimentelle kunsten, som det er viktig at vi har en sterk offentlig finansiering av.

Kunstnerorganisasjonene representerer 75 pst. av kunstnerbefolkningen. Det betyr at det er 25 pst. som er utelukket. Regjeringen ønsker 100 pst. dekning i stipendkomiteene, og derfor må stipendbehandlingen baseres på kunstfaglig kompetanse og fagfellevurdering alene. Den må ikke bare basere seg på medlemskap i en kunstnerorganisasjon, som tilfellet til dels og i mange kunstnerorganisasjoner er i dag. Jeg mener organisasjonene har et for sterkt eierskap til stipendarbeidet, og som en representant for Kunstnernettverket selv sa til tidsskriftet *Subjekt* den 25. oktober i år:

«Det er ikke våre penger, men vi har et sterkt eierskap til dem.»

Det er fellesskapets penger som skal fordeles, og det tror jeg vi som myndighet skal sørge for blir gjort på en uavhengig og transparent måte.

For 2018 foreslår regjeringen å sette av over 310 mill. kr til Statens kunstnerstipend, og det er viktig å understreke at det er midler som er bevilget av Stortinget. Den endringen av oppnevningsretten som vi nå gjør, er ikke en radikal endring. Organisasjonene skal fortsatt få lov til å foreslå hvem som skal sitte i komiteene. Jeg vil fortsatt lytte til kunstnerorganisasjonene. De skal bli involvert når Statens kunstnerstipend skal moderniseres. Det har departementet presisert. Men vi mener det er viktig at vi ikke får en for nær tilknytning mellom de 24 komiteene, som oppnevnes av hver sin kunstnerorganisasjon, og at det er kun de som skal sitte og fordele, men at vi får en større tverrfaglighet i utvalget av dem som skal sitte der. Det er til beste for kunsten og kunstnerne.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:12:05]: Institutt for samfunnsforskning har påvist at 83 pst. av kunstnerne er godt fornøyd med dagens stipendordning, hvor det er demokratiske prosesser i de ulike kunstnerorganisasjonene som velger ut hvem som skal få sitte i stipendkomiteene. I mange komiteer får ofte også uorganiserte kunstnere plass, og nå vil kunstnerorganisasjonene at det framover skal presiseres at uorganiserte kunstnere alltid skal sitte i komiteene som de oppnevner.

Kulturministeren sier at hun skal lytte, men hun lytter ikke til det forslaget. Hun vil ta denne retten fra kunstnerne. Hun skal, som så mang en Høyre-statsråd, sentralisere makt, i dette tilfellet fra 29 000 kunstnere til fem personer i et politisk oppnevnt utvalg. Hun vil heller ikke lytte til dem det gjelder. De peker på statistikk fra Kunstnerundersøkelsen som viser at uorganiserte kunstnere faktisk er overrepresentert som mottakere av stipend.

Jeg lurer på hva slags tallmateriale og statistikk ministeren lener seg på når hun nå vil dagens ordning til livs, siden det tydeligvis ikke er de tallene som viser graden av fornøyde kunstnere, og at uorganiserte kunstnere får stipend.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:13:14]: Det er ikke riktig at vi sentraliserer makten. Den hele og fulle beslutningsmyndigheten som kunstnerorganisasjonene hadde før, blir svekket, og jeg skjønner at de reagerer på det, for de vil gjerne oppnevne egne medlemmer. Det er noen organisasjoner som også oppnevner andre, som ikke er medlemmer, i tillegg, men det er eksempler på at det er noen organisasjoner som bare oppnevner egne medlemmer til disse komiteene. Da kan det settes spørsmålsteget ved om det er en rettferdig fordeling av de 300 mill. kr som skal fordeles, og hvorvidt alle kunstnere har mulighet til å få stipend. Alle kunstnere i Norge skal ha mulighet til å bli vurdert på likt grunnlag. Det er det blitt reist spørsmål ved, og det mener jeg er uheldig. Så dette gjør vi til beste for kunstnerne selv og kunsten.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:14:22]: Det er reist mange spørsmål fra motsatt side, og vi i Senterpartiet er bekymret for kunstnerne i denne saken, siden kulturministeren har valgt en temmelig konfronterende linje overfor de over 75 pst. av dem som er organiserte. Ikke velger hun å lytte til dem i denne saken og heller ikke å ta til seg deres konstruktive forslag.

Tidligere denne uken delte kulturministeren til alt overmål også et innlegg på sosiale medier som hun beskriver som et godt innlegg. Der ble kunstnernes hovedorganisasjon, Kunstnernetverket, beskrevet som mafia sauset inn i slim. Går virkelig kulturministeren god for en slik beskrivelse av kunstnernes hovedorganisasjon, og mener hun at det blir god kunst- og kulturpolitikk av å bidra til å bygge ned tilliten mellom seg selv og kunstnerorganisasjonene?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:15:12]: Nei, jeg mener ikke at det er en god beskrivelse av kunstnerorganisasjonene, ikke i det hele tatt, men man kan dele ting på sosiale medier uten at man stiller seg helt og fullt bak. Jeg syntes det var interessant fordi det er en stemme i debatten som løfter et annet blikk.

Jeg vil ikke si at jeg har en konfronterende linje i debatten. Jeg har en ærlig og åpen linje hvor jeg ønsker å diskutere hvordan vi kan få mer uavhengighet, mer åpenhet og flere stemmer i denne debatten. Når folk tar kontakt med meg og sier at de må sende meg skjulte meldinger på Facebook eller Twitter i frykt for reaksjoner fra «the establishment» i kulturlivet, at de ikke tør å stå frem og støtte meg i et innlegg eller ved å skrive på so-

siale medier, er jeg litt urolig over debattklimaet som finnes i kultursektoren. Jeg ønsker mer åpenhet, og det prøver jeg også selv å bidra til.

Spørsmål 8

Jan Böhler (A) [12:16:34]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«I debattene om sosial kontroll har «skamløse jenter» tatt opp at når et par er skilt etter norsk lov, er det en del moskeer som fortsatt anser dem som gift, og som følger egne regler for å oppheve ekteskap som er inngått både hos dem og norske myndigheter. Disse egne reglene gir bl.a. mannen mye større mulighet til å stoppe og trenere en skilsmisse.

Vil statsråden gå inn for å stille krav til alle trossamfunn som mottar statsstøtte, om at skilsmisse etter norsk lov også automatisk skal anerkjennes av trossamfunnet?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:17:15]: Alle tros- og livssynssamfunn skal følge norsk lov. Det betyr at trossamfunn også skal følge den norske lovgivningen vedrørende ekteskap og skilsmisse. Kvinner og menn har samme rett til fritt å velge ektefelle. Ekteskap skal inngås av egen fri vilje og med eget samtykke. Brudefolkene skal bl.a. også anerkjenne hverandres rett til skilsmisse.

Videre er det bare fylkesmannen eller domstolen som har myndighet til å gi separasjon eller skilsmisse etter norsk lov. Ekteskapsloven er det Barne- og likestillingsdepartementet som har ansvaret for. I forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn, som Kulturdepartementet har utarbeidet, og som nå er sendt på høring, foreslår regjeringen at vi understreker helt tydelig trossamfunnens plikt til å følge norsk lov. Tros- eller livssynssamfunn som begår alvorlige lovbrudd, kan etter forslaget nektes tilskudd. Og i vurderingene skal det legges særlig vekt på brudd på lovbestemmelser som skal beskytte barns interesser, brudd på diskrimineringslovgivning og brudd på bestemmelser som skal hindre oppfordring til hat eller vold.

Tilskudd skal også kunne kreves tilbakebetalt dersom et samfunn bryter vilkårene for støtte. For å tydeliggjøre tros- og livssynssamfunnens forpliktelser inneholder lovforslaget i tillegg en egen bestemmelse om at de som fremmer krav om tilskudd, skriftlig skal bekrefte at de er kjent med og at de vil overholde vilkårene for tilskudd. Jeg mener det er å gå lenger enn det Arbeiderpartiet foreslår i representantforslaget de nylig fremmet, der de ønsker en samfunnskontrakt. Vi forventer gjennom lov at før det vurderes om de som ønsker, søker eller fremmer krav om tilskudd, skal få tilskudd, må de

skriftlig bekrefte at de er kjent med og vil overholde vilkårene for tilskudd. Med det har man en mye sterkere binding enn den samfunnskontrakten Arbeiderpartiet foreslår.

Jeg mener også at forslaget som er på høring nå, iverretar det anliggende representanten Bøhler er opptatt av. Men vi vil naturligvis på vanlig måte vurdere de innspillene og svarene som vi får i høringen, før vi konkluderer og kommer tilbake til Stortinget.

Jan Bøhler (A) [12:20:06]: Jeg takker for svaret.

Dette er en problemstilling som blir stadig mer aktuell. Gjennom den debatten som bl.a. «de skamløse jentene» har reist, er det synliggjort at stadig flere muslimske kvinner tar tunge og krevende avgjørelser om å gå ut av ekteskap som er arrangert, og som er inngått under sterkt press. Når de skal ut av det religiøse ekteskapet, er det definert av sharia-lover, og ifølge dem gis mannen egentlig all makt, makt til å kunne nekte skilsmisse – altså den religiøse skilsmissen i moskeene – rett til å kunne gifte seg på nytt, selv om han ikke er skilt religiøst, mulighet til å inngå flere ekteskap osv. Hvis mannen ikke godtar det, er det svært vanskelig for kvinnen å komme ut av det religiøse ekteskapet, og det gir henne store problemer i livet hvis hun fortsatt er muslim. Så spørsmålet mitt er: Er det en vanskelig vurdering å si at sharia-lover ikke skal gjelde i Norge, og at man må rette seg etter norsk lov – også i moskeene?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:21:16]: Jeg er helt enig med representanten Bøhler. Vi er enige om at alle – uansett hvilket trossamfunn man tilhører – skal følge norsk lov. Vi har også tillit til at fylkesmennene i større grad samler kompetanse, slik at man blir god til å avdekke dette – at man får kompetanse og kunnskap og klarer å se til at trossamfunnene på alle områder følger opp kvinners rettigheter knyttet til skilsmisse og at ekteskapslovgivningen blir fulgt. I saker der fylkesmannen blir kjent med brudd på vilkårene for registrering, der forstandere eller prester i trossamfunn som utfører vigslar, forsømmer seg, skal trossamfunnet og forstanderen varsles og det skal gis en ... (Presidenten klubber.) Beklager, president!

Jan Bøhler (A) [12:22:24]: Jeg takker for tilleggs svaret.

Sharia-lovene som definerer de muslimske ekteskapene, gir mennene sterk makt over kvinnene og fører ofte til utmattende prosesser for dem. De må reise til religiøse domstoler i hjemlandet for å få opphevet ekteskapet, så de fortsetter å leve i ekteskap som kan være voldelige, og som kan sette kvinnene i veldig vanskelige situasjoner.

Den bosniske moskeen i Oslo har gjennomført en

praksis, slik at ved en skilsmisse etter norsk lov er det automatisk, og et religiøst ekteskap er avhengig av at det er godkjent etter norsk lov – at det også er inngått etter norske myndigheters lov. Det er faktisk gjennomført reformer i flere muslimske land, men i moskeer i Norge er det uten tvil slik som det dokumenteres av «de skamløse jentene», at mange følger de gamle sharia-lovene for muslimske ekteskap og hvordan de kan oppheves. Som statsråden er inne på, er ikke dette noe som må undersøkes. Det er et faktum. Det finnes. (Presidenten klubber.) Så å ta standpunkt til dette burde være greit – synes jeg.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [12:23:36]: Det som har vært viktig for oss i det forslaget som nå er sendt ut på høring, er å understreke og tydeliggjøre vilkårene for støtte bedre enn i dag. Vi løfter også fram hensynet til barns rettigheter og interesser. Trossamfunn som begår lovbrudd, skal nektes tilskudd, og trossamfunn som oppfordrer til vold, ikke hensyntar rettigheter eller krenker andre friheter, skal også miste tilskudd. Dette vil føre til at ingen trossamfunn skal være i tvil om hvilke krav og forventninger norske myndigheter har, og at det å videreføre en praksis som representanten her for-tjenestefullt tar opp, er noe som vil medføre at tilskudd holdes tilbake.

Spørsmål 9

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:25:00]: Eg vil stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Under debatt i NRK 13. oktober i år kritiserte hovudtillitsvald i Hæren, Pål B. Nygaard, regjeringa sin landmaktproposisjon. Nygaard viste til at regjeringa gjer lite anna enn å flytte rundt på soldatar og materiell. Han meiner det korkje vert tilført nye stillingar eller stridsvogner. I debatten uttala forsvarsministeren at Nygaard måtte gå tilbake og lese proposisjonen.

Kan statsråden klargjere om regjeringa i Prop. 2 S (2017–2018) foreslår 200 nye stillingar i Hæren, og kor i proposisjonen dette står?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:25:47]: I Prop. 2 S, landmaktproposisjonen, legges det opp til en økning av årsverkene i Hæren, særlig gjennom en styrking av spesialistkorpset. Det foreligger forholdsvis detaljerte beskrivelser av de enkelte avdelingene i det arbeidet som har blitt utført av arbeidsgruppa som utreder landmakten.

Regjeringen har imidlertid ikke bedt Stortinget om å ta stilling til detaljerte stillingsrammer for de ulike avdelingene, da dette løses best innenfor forsvarssjefens fullmakter. Derfor er ikke stillingsrammen for den enkelte enhet beskrevet i landmaktproposisjonen.

Planene innebærer en netto økning av antallet årsverk i Hæren på om lag 200. Denne økningen er det tatt høyde for i de økonomiske rammene for landmakten i perioden. De foreslåtte endringene i landmaktproposisjonen vil videreutvikle Hærens organisasjon på flere områder, særlig knyttet til etablering av den nye luftvernkapasiteten i artilleribataljonen, etablering av ny ordning for rekrutt- og fagutdanning og etableringen av kavaleribataljonen i Finnmark.

Det er altså slik at det ikke eksplisitt står 200 stillinger i proposisjonen, men i beregninger som ligger til grunn for proposisjonen, og i de endringene regjeringen foreslår for landmakten, vil vi øke antallet årsverk i Hæren med over 200.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:27:03]: Eg takkar for svaret.

Eg vil nok hevde at det er sterkt kritikkverdig av ein statsråd i ein direktesend debatt rett og slett å avspore debatten gjennom å framstille det at det står 200 nye stillingar i Hæren som eit faktum, for det er ingen gitt i Stortinget å få lese det som ligg bak proposisjonen. Det er sjølv sagt ikkje noko me har tilgang til, og me i Stortinget er heilt avhengige av i vårt arbeid – og det gjeld òg dei som er i Forsvaret sine organisasjonar – å få korrekt informasjon. Så er statsråden samd i at det er sterkt kritikkverdig av ein statsråd å framstille rett og slett feil fakta i ein så viktig debatt?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:28:06]: Både jeg og representanten Navarsete har vært i mange debatter – mange radiodebatter og mange debatter på torg og i salen her. At man i en debatt kan uttale seg unøyaktig, det vet vi. Så er det selvfølgelig beklagelig hvis det blir oppfattet som en form for hersketeknikk e.l. Men det som er viktig for meg i denne saken, er at framstillingen fra motdebattant Pål B. Nygaard er feil, for det er faktisk slik at vi øker antall årsverk. Det ligger eksplisitt i de endringene vi gjør i Hæren, det ligger på de vurderingene som ligger bak det, det vises i de økonomiske beregningene, og det vises i de budsjettforslagene vi legger fram i henhold til landmaktproposisjonen. Så for meg er den viktige delen av denne debatten at vi nå presenterer en endring og en løsning for landmakten som gjør at vi øker vår forsvarskraft og øker bærekraften til det norske forsvaret.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:29:04]: Eg vil be statsråden kome til Stortinget og synleggjere dei tala som han no seier ligg der, og som ingen her kan finne. Det synest eg me har krav på. Det er jo ikkje berre for Hæren at ein diskuterer tal. Det gjer ein òg for Heimevernet. Heimevernet sjølv har gjentekne gonger gjort det klart at HV no har om lag 40 500 soldatar. Dåverande sjef for

Heimevernet, Tor Rune Raabye, sa 9. august at HV hadde 40 583 soldatar. Kan statsråden no stadfeste at det ikkje er meir enn 40 000 soldatar i Heimevernet i dag? Og då snakkar eg ikkje om lureaktige omgrep, «besatte stillinger», men om ekte soldatar med ekte våpen og ekte utstyr, trente for og villige til å slåst for å beskytte landet sitt. Kan statsråden no stadfeste at Heimevernet har feil tal, at det ikkje er meir enn 40 000, og at dei no må til å levere frå seg utstyr? Regjeringa har jo sagt noko anna, dei har sagt at det berre er ei tilpassing til dagens tal.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:30:10]: Landmaktproposisjonen ligger nå til behandling i komiteen, og vi får rikelig anledning til å diskutere tallene bak og effekten av proposisjonen vi har fremmet. Representanten Navarsete får også muligheten til å jobbe i komiteen med de tingene. Vi har levert en proposisjon som styrker landmakten, som styrker forsvarskraften til Norge, som styrker bærekraften til Forsvaret, også ved de innretningene og de finansieringsmodellene vi har levert.

Så til den andre delen av spørsmålet, som egentlig relaterer seg til et skriftlig spørsmål jeg har fått fra representanten Navarsete. Det svaret er levert, så det svaret vil Navarsete få fra meg skriftlig. Da jeg ble innrullert i Heimevernet, i 1988, fikk jeg ikke våpen, ikke klær. Det fikk jeg først i 1992. Alle de fire årene før det var jeg med i tallene til sjef Heimevernet den gangen. Jeg fikk ikke sko, ikke trøye, ikke lue og ikke gevær, men jeg ble telt med. Det vi har levert på, er de soldatene som er oppkledd og levert fra Heimevernet.

Spørsmål 10

Carl-Erik Grimstad (V) [12:31:32]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Mannskapsmessen ved Fredriksvern i Stavern har stått nedbrent siden et lynnedslag i 2014. Den ble inntil da benyttet av Justissektorens kurs- og øvingscenter. Forsvarsbygg er eier av messen og av området for øvrig.

Akter statsråden å skjære igjennom og restaurere bygget for å sikre framtidig bruk til glede for studentene ved Politihøgskolen, UP og kursdeltakere ved Justissektorens kurs- og øvingscenter?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:32:05]: Mannskapsmessen ved Fredriksvern fikk betydelige skader, som det sies, som følge av lynnedslag i 2014. Bygget brant ikke ned, men skadene gjorde bygget ubrukelig til videre drift for Justissektorens kurs- og øvingscenter.

Som selvassurandør må staten selv bekoste en eventuell reparasjon av skadene. Det ble etter brannen søkt å finne midler til å rehabilitere det brannskadde messe-

bygget. På grunn av en streng prioritering av investeringsmidler til nødvendige tiltak i Forsvaret ble det ikke funnet rom for å avsette midler til rehabilitering av messebygg.

Justissektorens kurs- og øvingscenter har etter brannen disponert andre bygg på festningen for å løse et midlertidig behov for bespising for ansatte, studenter og kursdeltakere. De har inngått en avtale med en sivil leverandør for etablering av messefasiliteter til erstatning for messebygget. Å rehabilitere messebygget som messefasilitet for justissektoren er, etter det jeg kjenner til, derfor ikke aktuelt. Forsvarssektoren har ikke lenger aktivitet i Stavern, og vi har ikke behov for å rehabilitere bygget til eget bruk.

Dersom justissektoren får behov for mer bygningsareal til andre formål på området, kan det vurderes å sette bygget i stand for å kunne dekke et framtidig behov. Hva en eventuell rehabilitering av bygget for andre formål vil koste, og hvordan rehabiliteringen skal finansieres, er ennå ikke vurdert.

Jeg er enig i at det kan ikke være ønskelig at et sånt bygg skal stå ubrukt. Jeg vil derfor varsle nå at jeg tar et nytt initiativ for å se på mulighetene til å finne en løsning som gjør at bygget igjen kan brukes.

Carl-Erik Grimstad (V) [12:33:33]: Jeg takker for svaret. Det var også noe positivt å høre her.

Fredriksvern er et av de mest besøkte turiststedene i Norge. Anslagsvis 250 000 mennesker besøker dette vakre området hvert år, og midt i dette området står det altså nå et nedbrent karakteristisk sekskantet bygg, der det har vært en fryd å innta et måltid eller fem. Studentene ved Politihøgskolen, Utrykningspolitiets mannskaper og kurselever må nå gå ut av porten i leiren og et par hundre meter unna for å spise i en provisorisk kantine innleid av private, som det ble nevnt.

Syns ikke statsråden at dette er en noe lemfeldig omgang med statens ansvar som selvassurandør?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:34:17]: Nei, hvis vi ser det i den store sammenhengen, med hensyn til de investeringsmidlene vi har, og de behovene vi har for nye bygg og nye anlegg i Forsvaret, vil jeg nok ikke omtale det som lemfeldig, heller som stram prioritering av begrensede midler. Jeg er vel heller ikke av dem som synes det er forferdelig at folk i en etat som politi- og justissektoren må gå noen hundre meter for å spise lunsj en annen plass. Det forutsetter jeg vel skal gå helt greit.

Men som sagt er det ikke ønskelig at vi har bygg tilhørende etaten som står og råtner ned, forsarves, så derfor skal jeg ta et initiativ for å se på en mulig løsning for det bygget.

Carl-Erik Grimstad (V) [12:35:00]: Jeg har et kort oppfølgingsspørsmål. Statsråden skisserer jo en løsning her. Kan en slik løsning være at eierskapet til området nå overføres til de som har bruksretten til området, med andre ord at justissektoren overtar som eiere, i alle fall for deler av Fredriksvern?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:35:18]: Jeg har ikke lyst til å forskuttere dette. Det kunne jo være fristende bare å overlate byrden til justisministeren, men han sitter nå såpass nært her i salen at da ville antagelig protestene bli høylutte. Så det jeg varsler her, er at vi skal gå inn i saken, vi skal se på å finne en løsning. Jeg vil ikke forhåndsprosedere eller gi noen forhåndsløfter i så måte nå.

Spørsmål 11

Anniken Huitfeldt (A) [12:35:50]: «Stortinget vedtok høsten 2016 å stanse regjeringens foreslåtte nedlegging av Kystjegerkommandoen (KJK) utenfor Harstad. Stortingsflertallet la til grunn at KJK skulle videreføres med tilholdssted i Nord-Norge, og at en i videreutviklingen av KJK skulle vurdere tettere tilknytning til andre forsvarsavdelinger, herunder Forsvarets spesialstyrker, både med hensyn til konseptuell utvikling og lokalisering.

Hva har blitt gjort siden november 2016 for å videreutvikle Kystjegerkommandoen?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:36:30]: Beslutningen om å videreføre Kystjegerkommandoen er reflektert i departementets strukturutviklingsplaner, og Sjøforsvaret har i løpet av inneværende år oppdatert det konseptuelle grunnlaget for Kystjegerkommandoen som en operativ avdeling i Sjøforsvaret.

Den videre utviklingen av avdelingen vil bli utredet nærmere. Mandat for utredning er under utforming. Mulige alternative lokaliseringer og organisatoriske tilknytninger, herunder forholdet til Forsvarets spesialstyrker, slik stortingsflertallet la til grunn, vil være en del av utredningen.

Jeg vil komme tilbake til Stortinget på en egnet måte når det gjelder den videre utviklingen av Kystjegerkommandoen på et senere tidspunkt.

Anniken Huitfeldt (A) [12:37:15]: Dette vedtaket gjorde Stortinget for ett år siden, og det statsråden kommer med nå, er at de skal sette i gang en utredning – ett år etter at Stortinget har fattet et vedtak. Det var slik at regjeringen ville legge ned Kystjegerkommandoen. Jeg var klar til å gå for en samlokalisering på Ramsund, som mange ønsket. Jeg fikk en del advarsler – det ble for

dyrt, og det er kanskje vanskelig å ta den typen beslutninger over bordet i et møterom på Stortinget. Derfor var jeg tilbakeholden med det. Men jeg forutsatte jo at Forsvarsdepartementet skulle utrede dette, både lokalisering og en nærmere tilknytning til Forsvarets spesialstyrker.

Hva slags respekt er det for Stortinget å holde dette gående ett år og sette i gang en utredning nå? Det kalles ikke oppfølging, det kalles ikke respekt for Stortinget, det har bare ett ord: trenering.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:38:04]: Det kunne jo vært interessant å ta en debatt på akkurat det med respekten for Stortinget. Kanskje man skal ha såpass respekt for motdebattantene at man hører på hva som blir sagt i en debatt. Jeg sa at en videre utvikling av avdelingen vil bli utredet nærmere. Mandatet for utredningen er under utforming. Det er faktisk ikke slik, som representanten hevder, at jeg sa at jeg skulle begynne med mandatet. Arbeidet er i gang. Mandatet er under utredning, utviklingen skal bli utredet nærmere, og jeg skal komme tilbake til Stortinget på egnet måte når vi har en løsning på dette.

Anniken Huitfeldt (A) [12:38:42]: Det finnes bare ett ord om dette. Når mandatet er under utredning, da har man ikke startet en utredning. Stortinget ba om at dette skulle komme på plass. Jeg var forsiktig for ikke å fatte beslutninger for fort. Heldigvis fikk vi reddet Kystjegerkommandoen – Høyre ville jo legge ned hele den – og så sa vi: Dette må ses i sammenheng med Forsvarets spesialstyrker – kan vi flytte til Ramsund? Så kommer altså statsråden til Stortinget ett år etterpå og «utredet» fortsatt mandatet. Det kalles ikke respekt for Stortinget. Her må statsråden rett og slett få opp farta.

Statsråd Frank J. Jenssen [12:39:16]: Jeg registrerer at vi har delte meninger om hva som er respekt for Stortinget. Jeg har også veldig stor respekt for de menneskene vi har i Forsvaret, og jeg mener at en slik jobb som dette skal gjøres skikkelig. Vi tar det arbeidet på alvor. Det arbeidet er underveis, og vi kommer tilbake til Stortinget på egnet måte når vi har den saken klar.

Spørsmål 12

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:39:43]: «Flere steder i landet meldes det om at forslaget til statsbudsjett for 2018 vil medføre bemanningskutt i politidistriktene, og tillitsvalgte i politiet advarer mot at forebyggende arbeid, lokal beredskap og innbyggernes sikkerhet ikke blir ivaretatt på en god nok måte.

Hvorfor mener regjeringen det er riktig å legge frem

et politibudsjett der nesten alle nye midler går til politiets planlagte beredskapssenter og nye politihelikoptre, mens lokal beredskap og forebyggende arbeid i politidistriktene blir skadelidende?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:40:26]: Regjeringen prioriterer politiet. I 2018 foreslår vi over 18 mrd. kr til politiet. Det er altså en økning på 3,36 mrd. kr siden regjeringen tiltrådte, når vi korrigerer for pris- og lønnsjustering, pensjonsreform og ... (presidenten hoster). Mesteparten av økningen, 2,5 mrd. kr, er på politiets ordinære driftsbudsjett. Det har blitt over 2 200 flere årsverk i politiet i perioden 31. desember 2013 til 31. oktober 2017. I underkant av 1 300 av disse er politårsverk. Disse bidrar positivt i kampen mot hverdagskriminaliteten og til politiets tilstedeværelse og responstid. Per 31. oktober har politiet oppbemannet med over 470 flere politårsverk i politidistriktene kun i år. Det er akkurat dette som bidrar til at forebyggende arbeid, lokal beredskap og innbyggernes sikkerhet blir ivaretatt på en god måte. Med denne oppbemanningen i 2017 er situasjonen i 2018 vesentlig bedre enn tidligere.

Jeg vil også legge til at vi har foreslått å øke politiets driftsbudsjett med 100 mill. kr i 2018, der politidistriktene skal prioriteres. I tillegg foreslår vi å videreføre 295 mill. kr i økte driftsmidler til politidistriktene fra 2017. Det er viktig at politiet og politimesterne gis handlingsrom til å bruke de samlede ressursene på en mest mulig effektiv måte innenfor de rammebetingelsene, mål og resultatkrav som foreligger.

Beslutningen om prioriteringer mellom f.eks. ansettelser og utstyr bør derfor i større grad overlates til den enkelte politimester. Det er store krav til forventninger til politiet. Dette krever at oppgavene løses målrettet og i et langsiktig perspektiv. Det vil også i 2018 være behov for stram styring og prioritering i politiet, som det er for de fleste offentlige virksomheter. Det er viktig at vi i 2018 prioriterer sikkerhet, prioriterer beredskap. Derfor foreslår vi hele 867 mill. kr til politiets nasjonale beredskapssenter, tre nye og bedre politihelikoptre og styrket grensekontroll.

Jeg vil legge til at fra Taraldrud vil de nasjonale beredskapsressursene nå 80 pst. av Norges befolkning innen 2 timer, og anslagsvis 50–60 pst. innen 1 time. I tillegg har førstelinjen ved en eventuell skarp hendelse i distriktene, IP3, fått en betydelig styrking siden regjeringen overtok. Med nytt beredskapssenter vil det legges til rette for bedre samhandling og kompetanseoverføring mellom de nasjonale beredskapsressursene og de lokale IP3-mannskapene, noe som er positivt for hele Norge.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:43:36]: Jeg takker for svaret, som går langs kjente linjer.

Justisministeren har ansvar for å sørge for en best

mulig beredskap i landet. Justisministeren har også ansvar for å fremme de tiltakene som vil ha best effekt, sørge for tilstrekkelige bevilgninger og prioritere det viktigste først.

Den øverste embetsmannen i det departementet som statsråden leder, karakteriserte på et åpent seminar i Oslo 26. oktober i år regjeringens prioriteringer som symboltiltak. Videre sa departementsråden at det ikke er gjort en kost-nytte-vurdering av hvilke tiltak som har best effekt, og som gir oss mest for pengene. Han sa sågar om beredskapen i Norge at kanskje kunne pengene vært brukt på helt andre områder i et mer forebyggende perspektiv, gjennom andre typer tiltak. Hvorfor har ikke Justis- og beredskapsdepartementet foretatt en kost-nytte-vurdering av hvilke tiltak som bør prioriteres for å styrke beredskapen i Norge mest mulig?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:44:33]: Beredskapssenteret som skal bygges, har bred støtte. Faglig sett er det svært etterlengtet. Beredskapstroppen, Oslo politiet og Politidirektoratet – for å nevne noen – hegner om denne beslutningen. Å bygge et beredskapssenter var også et av tiltakene Gjørsv-kommisjonen foreslo, og dette fikk bred støtte i Stortinget – også fra Senterpartiet.

Det foreligger også grundige vurderinger og kvalitets-sikringer bak beslutningen som er tatt om å bygge senteret på Taraldrud. Jeg er enig i at vi ikke skal se oss blinde på anbefalingene fra Gjørsv-kommisjonen, i betydningen at det kun er de enkelte tiltakene man gjennomfører. Men i departementet gjør vi fortløpende vurderinger av hvilke tiltak som vil være treffsikre, slik at vi kan bidra til å bedre beredskapen ytterligere. Dette er et kontinuerlig arbeid, som vi har et stort trykk på.

Så vil jeg bemerke at når man viser til Alna – for det er jo det man egentlig gjør – var det et dårlig planlagt prosjekt, men det prosjektet regjeringen gjennomfører nå, er et svært godt planlagt prosjekt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:45:43]: Jeg takker igjen for svaret.

Senterpartiet støttet planene om et nasjonalt beredskapssenter. Vi har også inne i vårt alternative budsjett for neste år en like stor bevilgning til beredskapssenter som det regjeringen har i sitt opplegg. Men vi har stilt spørsmål ved både innretning, omfang og lokale konsekvenser av prosjektet, på samme måte som svært mange andre. Ikke minst setter vi i fokus hva som kan bidra til å styrke beredskapen i hele landet.

I motsetning til statsråden tar vi på alvor alle bekymringsmeldinger som kommer fra Politi-Norge om nedskjæringer og bemanningskutt. I mitt eget fylke, Akershus, går antall henleggelses opp og antall pågripelser ned. Vi tar også på alvor de bekymringene som stats-

rådens egen departementsråd tydeligvis har. Derfor har jeg følgende spørsmål: Mener statsråden at faglige vurderinger av hvilke tiltak som gir mest beredskap for pengene, er relevant informasjon for Stortinget? Og hvorfor har ikke statsråden sørget for å gi Stortinget denne informasjonen?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:46:43]: Det mener jeg i høyeste grad at vi har gjort. Som jeg sier, er Taraldrud særdeles godt planlagt. Det er et prosjekt som leverer på alle faglige nivåer, som er ønskelig. Det er sterkt ønsket av politiet selv, og jeg har vanskelig for å se at det er så veldig mange som setter spørsmålsteget ved det, andre enn Senterpartiet.

Det er et kontinuerlig arbeid for å bedre beredskapen i Norge. Den listen som denne regjeringen har levert på, er ikke uttømmende – på ingen måte. Det er langt flere tiltak som også vurderes. Jeg kan eksempelvis nevne forsterket lovgivning mot dem som reiser med formål om terror, ny handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme og styrkingen vi har gjort av beredskapstroppen, der personellet er økt med om lag 50 pst., noe som har medført at beredskapstroppen har en responstid på 5 minutter. Det gjøres mange tiltak på beredskapsområdet. De oppfølgingene av Gjørsv-kommisjonen som er gjort, var riktige og noe som var ønsket av dette stortinget, også av Senterpartiet. Der har denne regjeringen levert, men vi er på ingen måte ferdig med å levere innen norsk beredskap.

Spørsmål 13

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:48:04]: «I sitt svar i spørretimen 8. november uttaler statsråden at «Skole-ene kan gjøre mye for å motvirke stress [...]». I Dagsavisen 16. november 2017 framkommer det at hver fjerde lærer mener ulike pålegg hindrer dem i å gjøre det som er best for elevene. Lederen av Utdanningsforbundet uttaler at «politikere og lokale skolemyndigheter overstyrer fagligheten til lærerne på bekostning av hva som er best for elevene».

Mener statsråden at lærerne bør kunne bruke sitt faglige skjønn i vurderingen av hvilke tester og oppgaver de skal gjennomføre?»

Vil statsråden ta grep for å redusere omfanget av pålegg som hindrer lærere i å tilpasse undervisningen og følge opp elevene?

Statsråd Henrik Asheim [12:48:48]: Dette får bli mellom oss!

Det er i dag et stort rom for lokal handlefrihet i den enkelte kommunen, på den enkelte skole og i det enkelte klasserom. Læreplanverket legger opp til metodefrihet, og

lærerne kan stort sett vurdere selv hvilke prøver og tester elevene skal ha. Lærerne må bruke sitt faglige skjønn for å tilrettelegge opplæringen til den enkelte elev.

Jeg har veldig stor tillit til lærernes profesjonelle skjønn og mener at det er viktig at lærerprofesjonen har et stort handlingsrom til å vurdere hva som er best for den enkelte elev. Samtidig må vi anerkjenne at det er et visst behov for informasjon om elevenes resultater, læring og utvikling.

Som jeg viste til i spørretimen 8. november, er det fra nasjonale myndigheter kun krav om at elevene gjennomfører nasjonale prøver i regning, engelsk og lesing på 5., 8. og 9. trinn. Det er også krav om fire obligatoriske kartleggingsprøver fordelt på 1., 2. og 3. trinn. Disse prøvene gir verdifull informasjon, og det er viktig å være klar over at det er ulike formål knyttet til de ulike prøvene.

Ansvar for å oppfylle forpliktelsene i opplæringsloven og sikre at elevenes rettigheter blir oppfylt, ligger hos skoleeier. Dette innebærer at skoleeier også har styringsrett i skolen. Enkelte skoleeiere kan f.eks. ha behov for å skaffe seg et bedre kunnskapsgrunnlag for å utvikle sine skoler og har derfor innført obligatoriske prøver ut over de nasjonale kravene.

Selv om skoleeier har juridisk styringsrett, har de også et ansvar for at skolene styres på en fornuftig måte. Det kan være klokt å legge en rekke avgjørelser ut til det nivået som har best nærkontakt med problemet, og som kjenner hvor skoen trykker.

Jeg mener at godt skoleeierskap innebærer å ta inn over seg elevenes, lærernes og skoleledelsens erfaringer og synspunkter når det gjelder deltakelse i ulike satsinger, bruk av ulike programmer, lokal kartlegging o.l. Men det er skoleeier som sitter med ansvaret for å sette inn nødvendige tiltak når det viser seg at elevene ikke får oppfylt sine rettigheter. God styring innebærer å sikre at alle aktører har kapasitet og kompetanse til å ta ansvaret de er pålagt.

I den nye overordnede delen av læreplanverket har vi inkludert et eget delkapittel som omhandler prinsipper for skolens praksis. Her presiseres det at vurdering av elevenes faglige kompetanse både skal si noe om hva elevene kan og å fremme læring og utvikling.

Kartlegging av elevene er et virkemiddel for å følge opp den enkelte og for utvikling av skolens praksis. Videre står det at kartlegging

«har imidlertid liten verdi dersom det ikke følges opp med konstruktive tiltak. Skolen og lærerne må balansere behovet for god informasjon om elevenes læring og uønskede konsekvenser av ulike vurderingssituasjoner. Uheldig bruk av vurdering kan svekke den enkeltes selvbilde og hindre utviklingen av et godt læringsmiljø».

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:51:45]: Takk for svaret.

Det er dette med uheldig testing vi er opptatt av. Jeg registrerer at det fortsatt er stor avstand mellom statsrådets svar og den virkeligheten som lærerne beskriver. Lærerne sier i klartekst at summen av testing, prøver og smale vurderingskriterier som er laget for at elevene skal lære mer, i praksis truer elevenes læring. Lærerne roper varske og peker på at graden av detaljstyring kan føre til at elevene mister motivasjonen for læring. Statsråden kan jobbe så mye for kvalitet i opplæringen som han vil, men det hjelper lite om det ikke resulterer i faktisk læring.

Derfor spør jeg: Hva skal vike når lærere og rektorer er i skvis – hensynet til elevenes læring og utvikling eller nasjonale og lokale pålegg fra myndighetene?

Statsråd Henrik Asheim [12:52:40]: Vi har egentlig merket oss dette som et litt nytt spor fra Senterpartiet, for Senterpartiet har veldig lenge vært de som har vært mest ivrige etter å forsøke å stemple min regjering og kunnskapsministeren, hvem av oss det enn er, som at vi har mistillit til lærerne fordi vi f.eks. innfører femårig masterutdanning i lærerutdanningen – som Senterpartiet er imot, og som vi er for, fordi vi tror at utdanning virker. De kritiserer oss for å ha mistillit til lærerne fordi vi sier at man må ha kompetanse og fordypning i de fellefagene man underviser i – også fordi det er viktig for undervisningsformene man bruker – og når vi nå gjennomfører en fagfornyelse, som er på høy tid, og som nettopp rydder i kompetansemålene.

Det som er rart, er at Senterpartiet på den ene siden sier at vi har mistillit til lærerne, men på den andre siden får jeg hele tiden spørsmål fra Senterpartiet, enten i Stortinget eller andre steder, om hva jeg som statsråd kan gjøre for å overstyre lærernes faglige skjønn. Det er et veldig problematisk budskap å ha. Derfor ønsker jeg nesten å stille spørsmål tilbake til representanten om hvordan hun mener at det hun nå stiller spørsmål om og etterlyser fra meg, er i tråd med å ha tillit til lærernes profesjon.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:53:44]: Det handler jo nettopp om rammene som statsråden legger for at lærerne skal kunne utøve sitt yrke og virke som lærere. Jeg mener statsråden undergraver lærernes profesjonelle vurderinger ved ikke å ta inn over seg at det er noe galt i rammeverket.

Det er på tide at vi blir konkrete. I forrige spørretime listet statsråden opp – og han gjør det også nå – de obligatoriske delene av kvalitetsvurderingssystemet. Jeg har gjort lekse mi – jeg har med meg meldingen, som her lister opp de frivillige delene av kvalitetsvurderingssystemet, som også i stor grad blir brukt: læringsstøttende

prøver, karakterstøttende prøver, kartleggingsprøver og internasjonale prøver. Når lærerne etter hvert skal prøve å snurre kvalitetssirkelen én gang for hver prøve og finne nye mål og nye kartlegginger for å innhente informasjon, ser vi at vinningen går opp i spinningen.

Vil statsråden ta initiativ til en fornyelse av kvalitetsvurderingssystemet og konkret styrke lærernes mulighet til å utøve et profesjonelt skjønn?

Statsråd Henrik Asheim [12:54:47]: Vi har delvis gjort det, i den forstand at vi har fjernet en av de nasjonale kartleggingsprøvene som den rød-grønne regjeringen hadde, fordi vi mente at den var unødvendig i første klasse på videregående skole. Så vi har færre nasjonale prøver nå enn vi hadde da representantens parti styrte landet. Det andre er at vi har også gjennomgått kvalitetsvurderingssystemet, og det vi så da, er at det er ganske få prøver, og det tar liten tid.

Representanten viser også – helt riktig – til internasjonale undersøkelser. Senterpartiet mener jo at Norge som det eneste landet i OECD skal melde seg av PISA-undersøkelsen. Det ville være helt oppsiktsvekkende, et-

tersom det er et av verdens største skoleforskningsprosjekt, som ser på hvordan kvaliteten utvikler seg i de forskjellige landene.

I tillegg til det viser hun til en del frivillige undersøkelser som er der ute. Et honnøruttrykk som jeg trodde Senterpartiet hadde, er «lokalt selvstyre», nettopp det at kommunestyre der ute kan vurdere hva de trenger av informasjon om skolene de har ansvaret for. Men skal vi ha tillit til kommunene som styrer, skal vi ha tillit til lærerne i klasserommet, betyr det også at jeg som statsråd ikke alltid kan love at jeg skal overstyre alt det som Senterpartiet ber meg om å overstyre.

Presidenten: Då er den ordinære spørjetimen over.

Sak nr. 3 [12:55:53]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandla. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.56.
